

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

56 ncı Birleşim

11 . 5 . 1978 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	473	6. — TC Ziraat Bankasının açtığı krediler ve bunlara bağlı harcamalar hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1382, 10/69)	489
II. — GELEN KAĞITLAR	474	7. — İstanbul Üyesi Fevzi Hakkı Esatoğlu'nun, Anayasa ve Adalet Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/448)	489
III. — YOKLAMA	474	8. — İstanbul Üyesi Fevzi Hakkı Esatoğlu'nun, toplumu etkileyen bunalmın kökenleri ve nedenlerini hazırlayanlar ile olayların devamının önlenmesi hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/447, 10/29 - 41)	489
IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	474,492	9. — Türk sporunun içinde bulunduğu durum hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1371, 10/57)	489:490
1. — Cumhurbaşkanı S. Ü. Fethi Çelikbaş'ın, sanayimizin ithal malı ihtiyaçlarının karşılanmasına dair gündem dışı demeci.	474:476	10. — Hapishane ve tevkifhanelerin durumu hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1372, 10/39)	490
2. — İstanbul Üyesi Ali Oğuz'un, sanayi kuruluşlarımızın ve özellikle ilaç sanayimizin desteği olacak Bolvadin alkaloid fabrikasına dair gündem dışı demeci.	476:479	11. — TRT yönetiminin tutumu, TRT genel müdürleri ile yargı kararlarının tatbiki hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının gö-	
3. — Cumhurbaşkanı S. Ü. Hüsamettin Çelebi'nin, İstanbul Üyesi Ali Oğuz'un konuşmasıyla ilgili olarak İçtüzüğü'nün 65 nci maddesi gereğince demeci.	479:480		
4. — Zonguldak Üyesi Ahmet Demir Yüce'nin, Başbakan Bülent Ecevit'in son basın toplantısındaki toplu sözleşme müessesesi ile ilgili beyanlarına dair gündem dışı demeci.	480:485		
5. — İstanbul Üyesi Mehmet Feyyat'ın, 1 Mayıs 1978 tarihinde DİSK tarafından İstanbul Meydanında tertiplenen mitinge dair gündem dışı demeci.	485:489		

Sayfa	Sayfa
rev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1385, 10/12 - 15 - 31)	490
12. — Eğitim Enstitüleri giriş sınavları ve bu kurumların durumları hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1384, 10/58)	490
13. — Traktör satışları konusunda kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1383, 10/54)	490
14. — Toplumı etkileyen bunalımın kökenleri ve nedenlerini hazırlayanlar ile olayların devamının önlenmesi hakkında (10/29 - 41) kurulan Araştırma Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim.	490:491
15. — Anayasa ve Adalet Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim.	491
16. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatıyla ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/24)	491
17. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, İstanbul'da Aksaray ve Sultanhamam'da vukubulan yangınlar hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/27)	491
18. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, son altı ay içinde temeli atılan tesislere dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/53)	491
19. — Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Nejat Sarhıcalı'nın, ithal edilen bitkisel yağ ve margarin konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/63)	491
20. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Adana iline bağlı bazı ilçe köylerindeki YSE ve bayındırlık hizmetlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/66)	491
21. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Taksim Cumhuriyet Alanında meydana gelen olaylara dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/67)	492
22. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Ocak 1974 tarihinden sonraki teşvik belgesi izni ve fiyat tespiti işlemlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/68)	492
23. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, traktör imali, ithali ve bu hususa ilişkin kurulmuş şirket ve holdingler hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/70)	492
24. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, tarım ürünlerinin taban fiyatının tespit ve ilanı hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/71)	492
25. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, sıtma ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele hususunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/72)	492
26. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niyazi Ünsal'ın, işkence olayları hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/73)	492:496
27. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, çay üretimi ile ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/74)	497:498
28. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, sağlıkta can güvenliği konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/75)	498
V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	491
1. — 1975 yılı kömür üretimi, dağıtım, müracaat ve dağıtım tarihleri hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/30) (S. Sayısı : 704)	491
VI. — SORULAR VE CEVAPLAR	498
A) Yazılı Sorular ve Cevapları	498
1. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Baha Akşit'in, Denizli İline bağlı bazı ilçe ve köylerde meydana gelen olaylara dair sorusu ve İçişleri Bakanı İrfan Özyaydınlı'nın yazılı cevabı. (7/882)	498:500
2. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, Ayşe Akıncı ve Burhan Akıncı'nın yetim maaşlarına dair sorusu ve Milli Eğitim Bakanı Necdet Uğur'un yazılı cevabı. (7/886)	500:
	501

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Eskişehir Üyesi Ömer Ucuza1, 359 sayılı TRT Kanununun 13 ncü maddesinin eksik uygulandığına dair gündem dışı bir demecde bulundu.

Görev ile yurt dışına gidecek olan :

Ticaret Bakanı Teoman Köprülüler'e, Yerel Yönetim Bakanı Mahmut Özdemir'in;

Devlet Bakanı Hikmet Çetin'e, Ticaret Bakanı Teoman Köprülüler'in;

Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu'na, İşletmeler Bakanı Kenan Bulutoğlu'nun;

Başbakan Bülent Ecevit'e, Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı Orhan Eyüboğlu'nun;

Dışişleri Bakanı Gündüz Ökçün'e, Milli Savunma Bakanı Hasan Esat Işık'ın;

Dışişleri Bakanı Gündüz Ökçün'e vekalet eden Devlet Bakanı Hikmet Çetin görev ile yurt dışına gideceğinden, Dışişleri Bakanlığına, Milli Savunma Bakanı Hasan Esat Işık'ın;

Devlet Bakanı Hikmet Çetin'e vekalet eden Ticaret Bakanı Teoman Köprülüler görev ile yurt dışına gideceğinden, Devlet Bakanlığına, Devlet Bakanı Ahmet Şener'in;

Vekillik etmelerinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı;

TBMM Birleşik toplantısının, gündeminde bulunan işleri görüşmek üzere 10.5.1978 Çarşamba günü saat 15.00'te yapılacağına dair Başkanlık;

Keban Barajı hakkında kurulan Araştırma Komisyonunun görev bölümüne dair Komisyon Başkanlığı;

Lockheed ve Mc. Donnel - Douglass uçak şirketleriyle bu şirketlerin kontrolü altında bulunan firmaların Türkiye'deki satış faaliyetlerine ilişkin kanun dışı olduğu ileri sürülen işlemlerin kovuşturulması ile ilgili olarak Washington Büyükelçiliğimiz ile ABD Adalet Bakanlığı arasında teati edilen mektuplara dair Başkanlık;

Tezkereleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Sayın üyelerden bazılarına izin verilmesine dair Başkanlık;

Devlet Planlama Teşkilatınca kurulan Kalkınma Fonuna ayrılan dört yüz milyon liranın dağıtım şekli hakkında kurulan Araştırma Komisyonunun görev süresinin 8.5.1978 tarihinden itibaren iki ay uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı;

Tezkereleri kabul edildi.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonunda açık bulunan üyeliğe İstanbul Üyesi Solmaz Belül;

Başkanlık Divanında açık bulunan Başkanvekilliğine İstanbul Üyesi Fevzi Hakkı Esatoğlu, Seçildiler.

Cumhurbaşkanınca S. Ü. Hüsamettin Çelebi'nin, kurulması düşünülen alkaloid fabrikasına dair Başbakan dan sözlü sorusunu. (6/69),

Kırşehir Üyesi Akıp Aksaç'ın, Kırşehir ilinde, 1977 yılında buğday mahsulüne arız olan «Kınacık» hastalığına dair sözlü sorusunu. (6/83),

Konya Üyesi Mukbil Abay'ın, Konya İlinin Güney bölgesindeki üzüm üreticilerinin durumuna dair sözlü sorusunu. (6/89),

Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehmet Yüceler;

Bahkesir Üyesi Nejat Sarlıcalı'nın, 11 Aralık 1977 tarihinden 5 Ocak 1978 tarihine kadar geçen süre içinde Maliye Bakanlığı tarafından hangi belediyelere ne miktar yardım yapıldığına dair sözlü sorusunu. (6/91) Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu;

Cevaplandırdılar.

6/77, 6/79, 6/80, 6/81, 6/82, 6/83, 6/84, 6/86, 6/88 numaralı sözlü soruların görüşülmesi, soru sahipleri ile ilgili bakanların;

6/92, 6/93 numaralı sözlü soruların görüşülmesi, ilgili bakanların;

Genel Kurulda hazır bulunmamaları nedeniyle ertelendi.

Cumhurbaşkanınca S. Ü. Fethi Çelikbaş'ın, ilaç sanayimize dair Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü sorusu. (6/94) soru sahibinin istemi üzerine geri verildi.

Yapılan yoklama sonucuna göre Genel Kurulda çoğunluğun bulunmadığı anlaşıldığından;

11.5.1978 Perşembe günü saat 15.00'te toplanılmak üzere Birleşime saat 17.00'de son verildi.

Başkan	Divan Üyesi
Başkanvekili	Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Osman Salihoğlu	Hüsamettin Çelebi
Divan Üyesi	
Gaziantep	
Mehmet Kılıç	

II. — GELEN KÂĞITLAR

Yazılı Sorular

1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünalı'nın, Adana Karataş - Hurma Boğazı Dalıanı'na dair yazılı sorusu. (7/889) (Maliye Bakanlığına gönderilmiştir.)

2. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, Meslek Yüksekokulu öğrencilerine dair yazılı sorusu. (7/890) (Milli Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir.)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Osman Salihoğlu

DİVAN ÜYELERİ : Hüsamettin Çelebi (Cumhurbaşkanınca S. Ü.), Mehmet Kılıç (Gaziantep)

BAŞKAN — Sayın senatörler, 56 ncı Birleşimi açıyorum.

III. - YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Efendim, yoklama esnasında bulunmayan arkadaşlar lütfen işaret buyursunlar.

Çođunluđumuz vardır, görüşmelere başlıyoruz efendim.

IV. - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Cumhurbaşkanınca S. Ü Fethi Çelikbaş'ın, sanayimizin ithal malı ihtiyaçlarının karşılanmasına dair gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Gündem dışı söz isteyen arkadaşlarımız var. Bunlara söz vereceğim; yalnız kendilerinden ricam, lütfen 10 dakikayı geçmemek üzere olsun.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

11.5.1978 Perşembe günü sanayimizin ithal malı ihtiyaçlarının karşılanması hususunda maruzatta bulunmak üzere gündem dışı söz rica ediyorum.

Saygılarımla.

Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Prof. Fethi Çelikbaş

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun değerli üyeleri;

Türkiye'de yıllardan beri müzmin bir hal alan ihracatın gelişmemesi konusu, kanaatimce geniş ölçüde sorunların Türkiye sanayinin potansiyelini değerlendirmeye matuf akılcı tedbirler almamasından ileri gelmektedir. Bu itibarla, döviz darboğazını aşabilmemiz için, behemahal, Türkiye sanayi mamullerinin dış pazarlara sevkedilmesi zarureti vardır.

Bugün Türkiye sanayii, gerçekten dışa yönelebilecek bir güce, gerek ekonomik, gerek organizasyon, gerek teknolojik bakımdan ulaşmıştır; ama Türkiye'de yeterince dövizimizin olmayışı ve bu sanayinin bazı hallerde büyük ölçüde ithal mallarına ihtiyaç göstermesi, buna göre gerekli bir politikanın ortaya konup, azimle tatbik edilmemesi; Türkiye'nin sımai mamullerinin yeterince dış piyasalara sevkine izin vermemektedir.

Geçenlerde davetli olarak bazı arkadaşlarımla gittiğim Milliyetçi Çin Cumhuriyetinde, 17,5 milyarlık

bir ülkenin 15 sene sonra 1977 yılında 9 milyar küsur Amerikan dolarlık ihracat yapmaya muvaffak olduğunu gıpta ile gördüm arkadaşlar. Türkiye, niçin kendini bu imkânlardan mahrum etsin?.. Basit; ilmin, akılcılığın gerektirdiği tedbirler alınmadığı için bu olmaktadır.

Şimdi maalesef (Hiç kimseyi tenkit etmiyorum) Türkiye'nin geçirdiği yakın tarihi gelişmenin sonucu, sanayi kuruluşlarımız, Batı ülkelerine nazaran büyük stoklarla çalışmak mecburiyetinde olduğu için, 4-5 aydan beri bu stokların eritme noktasına ulaşmıştır. Yer yer sanayi müesseselerinden kapananlar vardır ve eğer tedbir alınmayacak olursak yakında ayakta kalabilenlerin de kapanması kuvvetle muhtemeldir.

Büyük bir döviz borcu içerisinde biz bu sanayi kuruluşlarımıza yakın gelecekte ihtiyaçları olan yeter döviz sağlayamayacağımıza göre, bazı tedbirler düşünerek, bilhassa ithal maddesine dayalı veya geniş ölçüde ona muhtaç sanayi kuruluşlarımızı kendi mamullerini ihraca sevkedecek özendirici birtakım tedbirler almadığımız takdirde (Ki, bu tedbirler alınabilir.) bu müesseselerin de ayakta kalması mümkün olmayacaktır.

Bu tedbirler neler olabilir?.. Son zamanlarda, bundan evvelki Hükümet devrinde de alınan bir tedbirle, sınai mamulleri ihracatçısı, ihracatçı sanayicilerin ihracat ettikleri malların FOB bedellerinden % 25 kadarının Merkez Bankasında açılacak bir hesapta fon teşkiline dair bir tebliğ neşredildi. Bugün de bu tebliğ başka şekilde İhracat Kararnamesiyle tespit edilmiştir; ama gerçekte bunlar işlememektedir. Çünkü, o fonda biriken paralar Devletin başka ihtiyaçlarında da kullanabildiği için, nihayet bu ithal mallarına muhtaç olan sanayici hammaddesini veya yardımcı maddesini getirememekte, onlar da sıraya tabi olmaktadır.

Bu itibarla, benim resmi çevrelerden beklediğim şudur : Sanayicileri ihracata sevkedeabilmek için, sadece ihracat FOB bedellerinin % 25'inin ihracatı teşvik fonuna konması değil, her biri için bir döviz hesabı açılmak suretiyle ihracatçı firmaların ithalde kullanabilecekleri fonların bu hesaplarda birikmek suretiyle ona emniyet vermek ve onun ihtiyacının süratle karşılanacağını bilfiil göstermek lazım gelir kanaatindeyim.

Bugün Türkiye'de, bu fondan gayri öyle büyük sınai kuruluşlar var ki, resmi tekliflerinde bunlar kendi imallerinin 1/3'ünün ihracatına imkân verildiği takdirde, onun döviz tutarıyla bütün ihtiyacı olan ham-

maddeyi getirtmek ve bu suretle çalışmasına normal olarak devam edebilmek imkânına sahip olduğunu resmi müracaatlarıyla yapmaktadırlar. Bunlar karşısında duyarsız kalırsak, endişem odur ki, dünden itibaren transferlerine başlanan dövizler esasen kâfi gelmeyeceği için, bu sınai kuruluşların büyük zorluklara maruz kalacağı muhakkaktır.

Şu halde, sorumlu müesseseler teker teker sektörleri ele alarak, her sektörün ihracat kapasitesini, ihracat potansiyelini harekete geçirmenin tedbirlerini onlarla konuşmak suretiyle tespit etmeli, beğenirse kabul edip yürürlüğe koymalı, beğenmezse reddetmelidir.

Bir karma ekonomide hususi teşebbüs erbabına sırt çevirerek ekonomiyi darboğazdan çıkartmak imkânı yoktur. Bugün, hususi teşebbüsle resmi makamlar arasında sadre şifa verecek bir müzakere esas maalesef yoktur.

Bu itibarla, sektörlerin resmi mümessilleri kimse, (Kanuni kuruluşları var.) onlarla temas etmek suretiyle Türk sanayiini kendi mamullerini ihracata sevk etmenin tedbirlerinin neler olabileceğini resmi makamlar süratle tespit edip, bunları uygulamaya geçmelidir.

İkinci bir konu

Kanunlarımızda da vardır, Gümrük Kanununun ve İhracat Kararnamesinin maddelerinde, «Muvakkat kabul yolu» ile ithalattan bahseden hükümler vardır.

Muhterem arkadaşlar;

Türkiye gibi, yıllar yılı ekonomisini dünyaya kapamış bir memleket ekonomisinin, dünyaya açılmasının temel şartı, hammaddesini dünya fiyatlarıyla alabilmektir. Türkiye'de, hammaddesini dünya fiyatlarıyla alabilme olanağı yoktur. Bunun yolu ise, muvakkat kabul yolu ile hammaddenin ithaline izin vermektir. Kanunlarımız, kararnamelerimiz buna müsait olduğu halde, kendi sorumluluk taşıdığım son devirler dahil olmak üzere, başarıyla bu müesseseyi çalıştırmak imkânı olamamıştır ve Türkiye endüstrisi kapasitesinin çok dununda, potansiyelinin elverdiği imkânların çok aşağısında üretim yaparak, âdeta ihracata kapatılmış durumdadır.

Süratle bu yollar açılmadığı takdirde, endişem odur ki, bugünkü çalışmanın dahi gerisinde kalmacaktır. Yol açıldığı takdirde, mümkündür, akılcıdır, umumdür, hiçbir prensiple bağdaşmazlık durumu hâs olmayacaktır. İlan edilecek tedbirlerle Türk sanayicileri seferber edilebilir.

Bu haftanın başında, salı günü, huzurunuzda ilaç endüstrisinden bahsettim. İlaç endüstrisi gibi, Türki-

ye'nin pek çok endüstrisi, bugün isabetli, akılcı kararlar aldığı takdirde, ihraca dönüşebilecektir ve Türkiye, darboğazını, döviz yönünden sağlam yollarla kapatmak imkânına sahip olabilecektir; ama bu kapılar Türkiye için hâlâ kapalıdır arkadaşlar.

Bu bakımdan, sorumlu bakanlardan önemle rica ediyorum, yazılı sorular veriyorum, cevap alamıyorum; ama bütün bu maksatla verdiğim çalışmalar, yazılı olsun, buradaki konuşmalarım olsun şu veya bu kişiyi tenkit etmek değil, tamamen yapıcı bir şekilde Türkiye'nin ekonomisini dış pazarlara açmanın yollarına işaret etmekten ibarettir. Bu yollar üzerinde imal-i zikrederek, gerekli tedbirleri almak sorumlu kişilerin vazifesidir.

Ben sadece bu vazifemin artık vakit geciktirilmekten alınmasının zaruretine değiniyorum. Çünkü, sanayimizin stokları son noktaya gelmiştir ve açılan döviz imkânlarıyla bunun yeterince karşılanacağı kanaatinde değilim. Bu bakımdan, her kuruluş sahibini dışa yönelmeye teşvik etmenin tedbirleri kolaylıkla alınıp uygulanabilir. Bunu temenni ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Çelikbaş.

2. — *İstanbul Üyesi Ali Oğuz'un, sanayi kuruluşlarımızın ve özellikle ilaç sanayimizin desteği olacak Bolvadin Alkaloid Fabrikasına dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Gündem dışıyla ilgili ikinci önergeyi okutuyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Senatosu Muhterem Başkanlığına

Memleketimizin sanayileşmesiyle ilgili, sanayi kuruluşlarımız ve özellikle ilaç sanayimizin desteği olacak Bolvadin Alkaloid Fabrikası hakkında Yüce Senatoya bilgi arz etmek üzere gündem dışı söz talep ediyorum.

Müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

İstanbul

Ali Oğuz

BAŞKAN — Buyurum Sayın Oğuz. Yalnız rica ediyorum, konuşmanız kısa olsun Sayın Oğuz.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Memleketimizde asayişin ihlal edildiği ve her gün kardeş kanının döküldüğü, her gün radyo ve televizyonlardan birkaç kişinin ölümlerini aldığımız, bugünlerde, pahalılığın had safhada bulunduğu ve milletin ıstırap içerisinde olduğu bu günlerde, dikkat-

ler daha ziyade bu noktalar üzerine teksif edilmiş olduğu içindir ki ve Hükümetin başının da devamlı seyahatleri televizyonlarda, radyolarda bizi meşgul ettiği içindir ki, sanayi kuruluşlarıyla ilgili meseleler tâi bir mesele gibi bir kenarda kaldı. Bugün bir tevafuk eseri, benden evvel gene aynı mevzuda bir sayın arkadaşım bu meseleyi dile getirdi; ben de bu mesele hakkında gücümün yettiği kadar birkaç cümle ile sizlere maruzta bulunmak istiyorum.

Türkiye'nin sanayileşmesi mutlaka lazımdır muhterem arkadaşlarım. Bu hususta itirazı olabilecek bir kimseyi tasavvur edemiyorum. Türkiye'de, sanayileşme hareketi senelerce ihmal edilmiştir. Ziraata dönük bir faaliyetimiz teşvik edilmiş; fakat sanayi sahasındaki geri kalmışlığımız, milli sanayinin gecikmesi, ağır sanayinin gecikmesi, ona dayalı bir harp sanayinin gecikmesi bizi bugün içinde bulunduğumuz şartlara itmiştir. Bunların hepsinin ağır ağır zararlarını ve ağır tesirlerini bugün milletimiz çekmektedir. Dışarıdan en zaruri maddelerin getirilemediği bir noktaya gelmiş bulunuyoruz. Müttfikimiz dediğimiz bazı devletlerin, tatbik ettiği ambargonun neticesinde, Ordumuzun ihtiyaçlarının temininde güçlük çektiğimizi buradan ifade etmek zaruretimin zaman zaman hissediyoruz.

Halbuki, zamanında bu tedbirler alınmış olsa idi veya başlatılan ve süratle yürütülmesi temenni edilen bu sanayi hareketi bütün partilerin ittifakla desteğine mazhar olsa idi, belki şu noktada bu ıstırapımız bir noktada azalmış olacaktı. Ama ne yazık ki, bunu bir parti ve politika meselesi telâkki ettiğimiz içindir ki, zaman zaman başlatılan bu hayırlı, faaliyetin bazı noktalarda aksatıldığı ve frenlendiği, hatta bazı noktalarda da başlamanın önlenmiş olduğu, bir kısım başlatılanların da söküleceği temennileri ve tavsiyeleri kulaklarımıza kadar geliyor.

Aziz arkadaşlarım;

Şayet memleketimiz sanayi hamlesini başarıyla ortaya koyar ve bunda muvaffakiyete erebilirsek, memleketimizde her şeyden evvel işsizlik meselesi, istihdam politikamız bir noktada hedefine ulaşmış olacak. Eğer planlanmış olan fabrikalar bir an evvel ikmal edilirse, memleketimizde milyonlarca işsize iş bulunacak, Bugün memleketimizde yetkililerin ağzından üç milyona yaklaşan açık işsiz ve bir o kadar da gizli işsiz mevcudiyetini ifade ediyorlar ve bunları dinliyoruz ve ıstırap içinde kalıyoruz. Bunlara kademeli veya bir zaman içerisinde iş vermek imkânlarımız da olmadığına, işsizlik sigortası da bulunmadığına, bun-

lara bir işsizlik aylığı ve yardımı da yapılmadığına göre, memleketimizde büyük bir kesimin nasıl bir ıstırap içerisinde olduğunu ifade etmek mecburiyetindeyiz, bunu görmezlikten gelmemiz mümkün değil.

Bunun yanında, işsizliğin önlenmesi kadar gelir dağılımındaki çoğalmamın, artmanın da memleketimize nasıl bir refah getireceğini ve denge kuracağını hepimiz takdir edersiniz. Bugün, bir milyona yakın işçimizin Almanya'da ekme parası için ne ıstıraplar çektiğini ve çoluk çocuğundan ayrı, vatanından ayrı ne kere katlandığı hepimizin malumudur. 50 bine yaklaşan ve ailesiyle birlikte Avustralya'ya göç etmek mecburiyetinde kalanların; binlercesinin Libya'da, Suudi Arabistan'da bir ekme parası uğruna ne meşakkatler çektiği hepimizin malumudur. Öyle ise, bunun önlenmesi sadedinde bu faaliyete ne kadar fazla ehemmiyet gösterirsek, ehemmiyet verirsek ve ilgi gösterirsek memleketimizin hayrına olacağı hepimizin muhakkak ki tasdik edeceği ve ittifak edeceği bir husustur.

Muhterem arkadaşlarım;

Dış ticaret meselemizin bugün büyük bir problem olarak ortada durduğu gene bir gerçektir. Bugün, ödeme zorlukları ve döviz darboğazımızın olduğunu herkes açıkça buradan itiraf ediyor ve bunun çaresinin aranması için de lazım gelen tedbirler ortaya konuluyor. Bunların hemen başında zikretmek mecburiyetindeyiz ki, en büyük döviz kaybımızı dışarıdan getirttiğimiz mallara veriyoruz ve bazen de bu döviz sıkıntısı içinde bir kısım malların bedelleri ödenmediğinden dolayı sanayimizin sıkıntısı, ilaç sıkıntısı ve buna benzer sıkıntılar çekildiği de ifade ediliyor.

Bugün memleketimizde birkaç sene önceden başlatılan ve büyük bir hareketle bir sanayi hareketinin ortaya konulduğu ve bir yıl içerisinde yüz tanesinin başlatıldığı, onu takip eden yıl içerisinde de yine yüz tanesinin başlatıldığı hepimizin malumudur.

Bunlardan bir kısmının hayal olduğu, parasının olmadığı, projesinin bulunmadığı, yapılamayacağı iddiaları bulunmuş olmasına rağmen, bugün bu fabrikaların yavaş yavaş yükselmeye başladığı ve makine hallerinin tamamlandığı ve makinelerinin de sipariş edildiği ve bir gün gelip bunların ikmal edileceği de bir vaktadır.

Takdir edersiniz ki, memleketimizde bugün, şu anda içinde bulunduğumuz şartlarda çimento bulmakta zorluk çekiyoruz. Birçok çimento fabrikasının birden başlatılmasında herkes hayretler içerisinde kalmış ve «Buna ne lüzum var?...» diyordu. Halbuki

bugün mevcut çimento fabrikalarımız da, neredeyse şeker fabrikalarımız da memleketin ihtiyacına cevap veremeyecek noktadadır. Üçüncü, dördüncü, hatta beşinci demir-çelik fabrikalarının yapılmasının memleket içine ne kadar zaruri ve lüzumlu bir ihtiyaç olduğu hiç kimse tarafından inkâr edilmemektedir. Bir an evvel bunların kurulmasında ve bunların yapılmasında zaruret olduğu hususunda, bütün arkadaşlarımızın ittifak halinde olduğu herkesin malumudur.

Bu kurulan fabrikalar, her şeyden evvel, bir montaj fabrikası olmayıp ağır sanayi fabrikaları idi ve bunlar bittiği takdirde bir montaj sanayii değil, yarın sökülüp gittiği takdirde sadece tezgâhlar ve boş hangarların kalacağı fabrikalar değil, bunların yarın memleketimize büyük ağır sanayi tesisleri olarak hizmet edecek fabrikalar olduğu malumunuzdur. Bunlar içe dönük değil, ihracata dönük fabrikalardı. Bunlar dışarıya bağımlı değil, iç imkânlarımızla temin edilecek fabrikalardı; bunlar çağ geçmiş teknolojiye değil modern teknolojinin getirdiği imkânlarla kurulması planlanan fabrikalardı.

Muhterem arkadaşlarım;

Bu cümleden olarak, Tarım Bakanlığımız ve Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğümüzün, Afyon'un Bolvadin ilçesinde başlatılan Alkaloid fabrikası da bunlardan biridir. Milyarlık bir fabrika olarak temeli atılmış ve başlatılmış olan bu fabrikanın, bugünlerde hizmete açılacağı da yine ilgililerin malumudur. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğünden aldığım malumata göre, 20 - 30 bin ton afyon kozası işleyecek, yani çizilmemiş afyonu işleyecek olan bu fabrika, memleketimizde sadece kiloyla çok ucuz fiyatla satılmış olan afyonu, bir ilaç hammaddesi haline getirdikten sonra, satarak memleketimize büyük mikyasta döviz temin edeceği herkesin bildiği bir gerçektir.

Bu fabrikanın kuruluşu ve bir sayın arkadaşımın bir sözlü soru münasebetiyle burada dile getirdiği bazı hususlara da temas etmeden geçmem mümkün değil.

BAŞKAN — Sayın Oğuz, bir dakikanızı rica edeceğim.

ALİ OĞUZ (Devamla) — Buyurun efendim.

BAŞKAN — Gündem dışı konuşan arkadaşlarımızın muhatabı hükümetlerdir. Burada gündem dışı konuşan bir arkadaşımıza, diğer bir arkadaşımız gündem dışı olarak cevap verme yetkisine sahip değildir. Şimdi, siz böyle yaptığınız takdirde, o arkada-

şımızın da söz hakkı doğar ve işin içinden çıkamaz duruma düşeriz. İstihram ediyorum, sizin muhatabınız Hükümettir. Bu bir denetim yoludur, o yolu uyguluyoruz. Bu sözü almanızın dayanağı odur. Binaenaleyh, bir arkadaşımızın sözüne cevap verme yetkisini haiz değilsiniz. Bunu hatırlıyorum ve bu ölçülerde kalmanızı rica ediyorum.

ALİ OĞUZ (Devamla) — Muhterem Başkanım;

Okunan sözlü sorudaki iddiaların, hakikatle alakası olmadığını ve sayın Bakanımın burada bunu dile getirmesini çok gönülden arzu ediyordum.

BAŞKAN — Siz, o Bakanlığa hitap edin, ondan isteyin efendim.

ALİ OĞUZ (Devamla) — Fakat sayın Bakanın burada çok kifayetsiz birkaç cümleden ibaret, üç tane raporun bulunduğu, bunlardan birincisinin şu tarihte üç kişilik bir heyetle, ikincisinin onu takip eden tarihte yine üç kişilik bir heyetle, üçüncüsünün de yine onu takip eden tarihlerde üç kişilik bir heyetle tespit edildiğini ve şartları bakımından en uygun yerin de, o ilçe olduğu saptandığı, tespit edildiği sebebiyle orada kurulmuş olduğunu beyan ettikten sonra, «Son tespiti yapan kuruluş TÜMAŞ Şirketinin, kimlerden teşekkül ettiği hususunda malumatım yoktur» şeklinde çok kısa ve bir malumatı ihtiva etmeyen bir cevapla burada Yüce Senatonun huzuruna gelmiş olması bizim teessürümüzü mucip olmuştur.

Tabii ki, sözlü soru sahibi arkadaşımızın topladığı gazete malumatı ve etraftan topladığı malumatı sayın Bakanın burada «isabetli» veya «isabetsiz» olarak dile getirmesi gerekirdi. Bunu söylememiş olmasının bir eksiklik olduğunu ortaya koymak bakımından huzurlarınıza gelmek zaruretini hissettim. Bu söylenenlerin hiç bir zaman hakikatla alakası yok. O toplantıda bendeniz vardım ve bu sözlü soru verildiği zaman, sayın arkadaşuma, benim orada bulunduğumu, böyle bir sözün sarf edilmemiş olduğunu, bunların sadece liderleri veya partileri yıpratmaktan ibaret polemik ve politik maksatlarla yayımlanan sözler olduğunu ifade etmek isterim.

Bugün, yayımlanan kitaplarda ve gazetelerde sayın liderler ve partiler hakkında öyle çok şeyler söyleniyor ki, bunların tamamını tekzip için bütün parlamentoları ve o partinin ilgililerini seferber etseniz, yine arkasından yetmeniz mümkün değil.

O sebeple, bunların zamanında tekzip edilmemiş olmasını bir esbabı mucibe kabul ederek, bunları hakikatın ta kendisiymiş gibi ifade etmekte ben isa-

bet görmüyorum.

Kanaatim odur ki, Bakanın burada verdiği malumat içerisinde «Burada bu söyler söylenmiştir» veya «söylenmemiştir» şeklinde kesin bir beyan ifade edilmeliydi; edilmemiş olması, bir polemik vasıtası yapılmış olması bakımından ve Senatoyu da tatmin etmemiş olması bakımından isabetsizdir. Ben ifade ediyorum ki, bunun hakikatle zerrece alakası yoktur.

Muhterem arkadaşlarım;

TÜMAŞ bir Devlet kuruluşumuzdur. Bunu, «Malumatım yoktur, hangi ortaklardan müteşekkil olduğunu bilmiyorum» şeklinde Bakanın burada dile getirmiş olmasını da ben yadırgadım. Sadese kısa ve çok ufak bir araştırmayla ortaya koyduğum hissedarların isimlerini sizlere burada okumak isterim:

Planlama ile uğraşan bir anonim şirket olan TÜMAŞ Anonim Şirketinin hissedarları:

Türkiye Şeker Fabrikaları, yani Devlet kuruluşu,

Türkiye Petrolleri,

Türkiye Azot Sanayii,

Şekerbank.

Bu dört kadarını tespit edebildim belki başka hissedarları da vardır; ama % 50'sinden fazlası Devlete ait olan bu kuruluşun, bir yabancı şirket veya şahıs şirketiymiş de, menfaat temin etmiş bir hava içerisinde burada dile getirilmesini bendeniz yadırgadım. Burada bunu ifade etmek isterim.

Muhterem arkadaşlarım;

Şunu kesinlikle ifade edeyim ki, Milli Mücadeleimizde din adamlarımızın ve ulemalarımızın büyük gayretleri olmuştur. Bugün iktisadi bir milli mücadeleyi yine veriyoruz. Bunda da muhakkak ki, ulemamızın ve din adamlarımızın büyük gayretleri vardır. Burada, huzurunuzda bir senatörümüz olarak eski Diyanet İşleri Başkanımızın bulunması ve onun da memleketin sanayileşmesinden yana olduğunu kabul etmek, hepimizin vecibesidir ve mecburiyettir. O da aynı hislerle meşbudur.

O sebeple, şu veya bu şekilde, «Bir şeyhi varmış da, o şunu temenni etmiş» şeklindeki sözlerle bir lideri burada Senato huzuruna getirmenin ben kimseye fayda vereceğine inanıyorum ve inancım odur ki, memleketimizde sanayileşme hareketi başlamıştır. Her hükümet bunu devam ettirecektir ve nitelikle bugün İşletmeler Bakanımızın zaman zaman bu kurulan fabrikaların devam ettirileceğini ve ikmal edileceğini buradan, bu kürsülerden ve Meclis kürsüsünden ifade etmesi bize ferahlık vermektedir. Eğer

Yüce Senatamız, Meclislerimiz ve hükümetlerimiz başlatılan bu büyük hamleyi, ikmal ederlerse, yarın memleketimizde bir büyük sanayi harekâtı muvaffakiyete ermiş olacak. Başlatanlar kim olursa olsun, yapanlar kim olursa olsun bu başarı büyük Türk Milletinin olacaktır.

Bu sebeple, hepinizi saygıyla selamlar ve maruzatımı sabırla dinlediğiniz için teşekkürlerimi arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Oğuz.

3. — *Cumhurbaşkanınca S. Ü. Hüsamettin Çelebi'nin, İstanbul Üyesi Ali Oğuz'un konuşmasıyla ilgili olarak İçtüzüğün 65 nci maddesi gereğince demeci.*

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?..

BAŞKAN — Buyurun efendim.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, sayın sözcü benim bir birleşim önce yaptığım konuşmada ve o birleşimde okunan önergede ileri sürdüğüm hususlar için, «Hilâfî hakikat, gerçeklere uymayan» ifadesini kullandılar. İçtüzüğün bu husustaki madesi gereğince, bana sataşıklığı için söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, ben kendilerini ikaz ettim ve hedef Hükümettir şeklinde gösterdim ve oraya müteveccih vaziyette konuşma devam etti.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Ama, arz ettiğim hususları ifade etmeye devam etti ve bu zapta geçti Sayın Başkan.

BAŞKAN — Nasıl dedi efendim?

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, önergede öne sürdüğlerimin ve ifade ettiklerimin hilâfî hakikat olduğunu, gerçeklere uymadığını beyan ettiler.

BAŞKAN — Ama, Bakanın tatmin edici cevap vermediğini..

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Hayır, benim önergem için söylediler efendim.

BAŞKAN — Zabıtlara...

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, kısaca bir açıklama için söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim, ancak lütfen çok kısa olsun ve ikinci bir sataşmaya meydan vermeyelim.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, sayın senatörler;

Sah günü de arz ettiğim üzere, iki buçuk yılı aşan bir zaman sonra bir önergesi görüşülen senatör du-

rumundaydım, muhatabım değişmişti. Söylemem gerekleri bugünkü Hükümete ve o Hükümetin beni cevaplandırmak durumunda bulunan üyesine söylemekten kendimi alkoymuştum; hakkım olmadığına inanıyordum. Ama, arkadaşımız gerek okunan önergemde, gerek burada söylediklerimle hilâfî hakikat beyanda bulunduğum iddiasını huzuruza getirdiği için, kısaca bir tavzihte bulunmak istiyorum.

İki yıl önce, Afyon basınına, Türkiye çapında yayın yapan gazetelere intikal etmiş bir iddianın; yani «25 yıl önce Bolvadin'de şeyhinin elini öptüğü ve şeyhinin kendisine; (Eline bir gün Devlete hizmet etmek olanağı geçerse Bolvadin'e hizmet et) emfini vermiş bulunduğunu, 25 yıl sonra bu emri yerine getirmekten dolayı çok bahtiyar olduğunu söylemiş olduğu» iddiasını tekdiz etmelerini ben çok bekledim.

İki yıl geçti ne Afyon'da mehzaz gazete olan Kocatepe'ye, ne de diğer gazetelere bu yolda bir tekdiz intikal etmedi. Sadece Sayın Ali Oğuz benim bu önergem buraya okunmasından sonra bir gün sıralarımın önünden geçerken bana; «O törende bulduklarımı ve böyle bir sözün söylenmediğini» ifade ettiler. Ama şunu da ifade ettiler; bana, Erbakan ile görüşme teklifinde buhdular. Eğer görüşürsem, «O mübarek adamın böyle bir sözü söylememiş olduğunu» anlayabileceğimi ifade ettiler.

Şimdi, şu bildiğimiz Erbakan, şu fani Erbakan ve mübarek sıfatı... İkisini bir adamın ağzında bir araya gelirse, ben ona inanmakta kendimi mazur sayarım...

BAŞKAN — Sayın Çelebi, burada olmayan bir kişiye şay yapmayınız.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Devamla) — Müsaade buyurunuz efendim, ben O'nu şey yapmıyorum efendim; ben, öyle bir ifadeye inanmaktan kendimi mazur saydım, yine de mazur sayarım.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Bu sözünüz de hilâfî hakikat; ben, «O mübarek adamla konuşun» demedim, öyle bir şey söylemedim.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Devamla) — Orada söylediniz orada.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Hayır söylemedim, hadiseleri değiştirmeyin, size yakışmıyor.

BAŞKAN — Sayın Oğuz, lütfen oturunuz efendim.

Sayın Çelebi, siz de lütfen sözlerinizi toplayınız efendim.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Devamla) — Tamam topluyorum efendim, bir cümle daha arz edeceğim.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Bir Afyon gazetesinden alıp da, burada hilâfı hakikat sözleri söylemeyin, size yakışmıyor; ifadeleri değiştirmeyin.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Devamla) — Öyle söylediniz efendim.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Öyle söylemedim!..

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Devamla) — Sayın senatörler;

Sayın Oğuz, biraz önce buradan...

ALİ OĞUZ (İstanbul) — «Necmettin Erbakan böyle bir şey söylemedi» dedim, o kadar.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Devamla) — «O mübarek adamın böyle bir şey söylemediğini anlayacaksınız.» dediniz.

BAŞKAN — Lütfen tekrarlamayınız efendim, tamam, kâfi...

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Devamla) — Efendim, Sayın Oğuz biraz önce buradan, «Millî Mücadelede din adamlarımızın ve ulemamızın büyük hizmetleri olduğunu» belirttiler; doğrudur. O günkü ulema ve din adamlarının hepsi doğru insanlardı, doğruyu söyledilerdi, söylediklerinde ısrarla sebat ederlerdi; bugünkülerinin de öyle olmasını dilerim.

Teşekkür ederim.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Bugünkü ulemamız da doğrudur, namusludur, şereflidir, dürüsttür.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Hepsinin öyle olmasını diliyorum.

BAŞKAN — Lütfen efendim, karşılıklı konuşmayınız, konu ile ilgili görüşme bitmiştir.

4. — Zonguldak Üyesi Ahmet Demir Yüce'nin, Başbakan Bülent Ecevit'in son basın toplantısındaki toplu sözleşme müessesesi ile ilgili beyanlarına dair gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Sayın Ahmet Demir Yüce'nin gündem dışı söz isteyen önergesini okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Başbakan Bülent Ecevit'in son basın toplantısında, toplu sözleşme müessesesi ile ilgili beyanları hakkında çok kısa bir gündem dışı konuşma yapmama müsaadelerinizi istirham eylerim.

Saygılarımla.

Zonguldak

Ahmet Demir Yüce

BAŞKAN — Buyurun Demir Yüce.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Sayın Başkan, ben ikinci sıradaydım.

BAŞKAN — Hepinize söz veriyorum. Havayı dağıtarak yapıyorum. Tanzimi öyle yaptım.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Size güveniyorum.

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

9 Mayıs 1978 Salı günü Başbakan Sayın Bülent Ecevit bir basın toplantısı yaptı. Bu basın toplantısını o gün akşam radyodan dinledik, televizyondan takip ettik, ertesi gün de bu toplantıdaki beyanlar; basın tarafından neşredildi.

Başbakan Sayın Bülent Ecevit, bu basın toplantısında bir çok konuya temas etmişti. Bu meselelerden biri de toplu sözleşme müessesesi idi.

Muhterem arkadaşlar;

Malumunuzdur ki, Türkiye dertleri olan bir ülkedir. Dertleri durulacağına artmaktadır. Büyük iddialarla iktidar olmuş bulunan ve birçok memleket sorununu derhal halledeceği vaadi ile Hükümete gelmiş bulunan bugünkü Ecevit İktidarı da birçok şeyi maalesef halledememiş ve birçok şeye çare bulamamış durumdadır...

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Pislik o kadar çok ki, temizleyemiyoruz.

AHMET DEMİR YÜCE (Devamla) — Bu sorunların bugünkü görünürleri de hiç iç açıcı değildir. Başlıcalarının bugünkü durumlarını kısa cümlelerle yeniden Yüksek Senatonun huzurunda arz etmeyi bir borç biliyorum.

Eylemler, insan hak ve hürriyetlerini veya Türk Devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayırımına dayanarak, nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyetimizi ortadan kaldırmak açık kastına makrun bir tarza bürünmüştür.

Hayat pahalılığı çok büyük boyutlara vasil olmuştur. Birçok dış sorunumuzun çözümü hâlâ muallaktadır.

Anayasanın 119 ncu maddesinde tarifini bulan ve o maddenin tecziye ettiği seviyelere erişen, alabilirdiğine yaygın ve acımasız bir partizanlık hüküm sürmektedir. (CHP sıralarından «İdi» sesleri)

AHMET DEMİR YÜCE (Devamla) — Öyle zannedin ve öyle zan ve avutmayla kendinizi teselli ederseniz, onlara çare bulamazsınız.

BAŞKAN — Sayın Demir Yüce karşılıklı konuşmayınız, konuşmanıza devam edin lütfen.

AHMET DEMİR YÜCE (Devamla) — Öğrenim özgürlüğü sağlanamamıştır. (CHP sıralarından «İdi» sesleri.) Hatta eskiden şikâyet edilen seviyesini de aşmış, üniversitelerin ve okulların kapalı kaldığı müd-

defler, açık olduğu müddetleri geçer olmuştur. (CHP sıralarından «İdi» sesleri.) Neredeyse çatışma nedeni ile ilkokullar dahi zaman zaman kapatılacak dereceye getirilmiştir. (CHP sıralarından «İdi» sesleri.)

Anlaşılmaz sebeplerden dolayı dokunulmazlıkları bulunan bazı derneklerin hükümet idaresinde fevkalade etkin olduklarına dair kanaat ziyadesiyle yaygındır. Anarşik olaylar durmamış, maalesef durdurulamamıştır. Üstelik bu olaylar daha büyük boyutlara erişmiştir. (CHP sıralarından «İdi» sesleri.) Halk hayatından ve mahandan eskiye nazaran daha çok endişe eder hale gelmiştir. (CHP sıralarından «İdi» sesleri.)

6 Ocak - 6 Mayıs 1978 tarihleri arasındaki dört ay içerisinde; yani bu iktidarın dört aylık icrası süresinde siyasi mahiyette 2 200 olay vuku bulmuş; 280 ölü, 2 093 yaralı ile bu korkunç bilanço teşekkül etmiş, anaların gözyaşı bir türlü dinmemiştir...

YUSUF ÇETİN (Adıyaman) — Bu da toplu sözleşme ile mi ilgili?

BAŞKAN — Bunun muhtevasını ben ne bilirim? Talep edilen o.

AHMET DEMİR YÜCE (Devamla) — Bence artık gazete manşetlerinin ölen, yaralanan kişilerin adları ve sayılarını, tahrip edilen eşya ve binaların; yani milli servetin adet ve niteliklerini ve korkan, sindirilen halkın durumunu belirtir tarzda olması yerine...

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Önergeye uygun mu bu konuşma?

AHMET DEMİR YÜCE (Devamla) — ...bu haberlerin normal yazılar içerisinde yer alması, bu haberlere ait manşetlerin ise her gazetede...

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Önergeyle ne ilgisi var?...

CAHİT DALOKAY (Elazığ) — Korkma dinle, dinle.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Eskiye anlatıyor, dört ayı değil.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Dört ayı anlatıyor.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Üç sene öncekini anlatıyor.

BAŞKAN — Lütfen efendim, karşılıklı konuşmayın. Beyefendiler, sayın senatörler...

YUSUF ZİYA AYRIM (Kars) — Ne güliyorsunuz ağlanacak haline?

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Hesap mı bilmiyorsunuz?

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Gülmeyi de sana mı soracağım beyefendi? Edeplince otur orada.

BAŞKAN — Sayın Güneş, lütfen efendim, karşılıklı konuşmayalım rica ederim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Ağlanacak senin halindir üç yıldır, edepsiz herif.

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Grup Başkanvekilisin ayıp oluyor.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Dört aylık eserleriyle övünüyorlar.

YUSUF ZİYA AYRIM (Kars) — Gel görelim. (CHP ve AP sıralarından karşılıklı sataşmalar, gürültüler.)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Terbiyesiz adam ne demek istiyorsun?

YUSUF ZİYA AYRIM (Kars) — Gel de görüselim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Gel bakalım ulan, neyine güveniyorsun? (Gürültüler)

YUSUF ZİYA AYRIM (Kars) — Ulan sensin... (CHP ve AP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Yapmayın Sayın Güneş... Beyefendiler, rica ederim. (CHP ve AP sıralarından gürültüler.)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Ne kalkıp yürüyorsun edepsiz herif?.. (Gürültüler)

BAŞKAN — İdare Amirleri lütfen... Ayıp ayıp... (Gürültüler) Beyefendiler Oturumu kapattıracağımız bana, rica ederim. İdare Amirleri... Hiç bir İdare Amiri yok. Sayın Arıkan, lütfen görevinizi yapın. (Gürültüler)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Ne kalkıp yürüyorsun edepsiz herif?

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Kuyruğunuza basıyor değil mi?

BAŞKAN — Lütfen efendim yerlerinize oturun.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Öyle iki de bir ayağa kalkamazsın.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Yaptıklarınız işte bunlar, gürültüyle bastıramazsınız.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, lütfen oturun efendim.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Devriniz geçti, geçti.

BAŞKAN — Sayın Feyyat oturun efendim.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Sayın Başkan, Sayın Başkan..

BAŞKAN — Efendim. Buyurun Sayın Tahtakılıç.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Sayın Başkan, Başkanlıktan rica ediyorum. Ben kürsü hürriyeti için her şeyi fedaya hazırım, bir kez dahi habibe karşı konuşmuş insan değilim. Bir gensoru konuşulur gibi, gündem dışı söz vermek suretiyle şu orta yerdaki olaylara sebebiyet veren zatlâlinizin tutumudur. (Gürültüler)

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Bir gensoru verirler, bunların hepsini dikkatle dinlemeye hazırım.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Gensoru verme yetkimiz var mı?..

BAŞKAN — Durun efendim; ben cevabını veririm, rica ederim.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Genel görüşme diyecektim.

Yalnız şunu söyleyeyim; okuyunuz müracaatını, yalnız tek konuda, aslında Tüzük de öyledir, şundan ibaret: Toplu sözleşmeler konusunu ele alacak bir insan, her konuyu ele almıştır, mesele burada. Hepimizin gözü önünde arzı edilmeyen bir hareket olmuştur. Çok rica ederim, Başkan olarak gündem dışı niçin söz verdiğimizi belirtiniz ve sadece o tek mesele hakkında konuşulsun. Bu meseleyi hallediniz, Senatoyu da bu hale getirmeyiniz.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

Sayın Tahtakılıç, işte bu vaziyetleri düşünen Başkanlık Divanı, bundan bir iki hafta evvel Senato huzuruna bir karar getirmişti. O karara aynı şekilde itiraz edilip reddedilmişti.

Şimdi soruyorum size; evvela gensoru müessesesi Anayasamız gereğince Senatamızda yoktur...

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Genel görüşme efendim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, gensoru dediniz ona değindim.

İkincisi, bize önerge ile müracaat ediyorlar; bakan şimdi Sayın Feyyatın önümde önergesi var. Beş satırdan ibarettir, o muhteva içinde kalıp kalmayacağına nasıl bileyim.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Kalmadığı zaman ikaz edersiniz.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Feyyat kalır ve de örnek olur.

BAŞKAN — Beyefendiler, devamlı ikaz ediyorum. Üşüp, tarz, bugüne kadar ben 12 seneden fazla Cumhuriyet Senatosundayım, bu işler tartış-

ılır; ama herkes, o tartışan kişi de bunun aksini buraya geldiği zaman kemali afiyetle yapar.

Ben Sayın Demir Yüceden rica ediyorum; haki-katen bir husus önemlidir. İctüzüğüümüzde gündem dışı konuşma... Ben şahsen işlerin tamamen karşındayım, şahsen karşındayım.

AHMET TAHAKILIÇ (Uşak) — Ben de.

BAŞKAN — Ama, maalesef Başkanlık Divanından getirdiğimiz kararlara da, Cumhuriyet Senatosu üyeleri olarak hepiniz karşı durdunuz. Demek ki, hiç birimiz bu meselenin hallini istemiyoruz.

Sayın Demir Yüce lütfen önerge içinde kalarak konuşun.

Buyurun efendim.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Bir saniye efendim, bir saniye.

BAŞKAN — Rica ederim, buyurun efendim.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Sayın Başkan, Başkanlık Divanının getirdiği kararın, Cumhuriyet Senatosunun Genel Kurulunda kabul edilmemiş olmasını, hepimizi üzen olayların nedeni gösterdiniz. O da yanlış; saygı gösterin Genel Kurula.

Başkanlık Divanından gelen önerileri Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu kabul eder veya etmez; ama kararı Başkanlık Divanı içinde muta olan bir karar getirdiniz; eleştirerek söyleyemezsiniz. Bu da tutumunuzun eleştiriyeye, uyarıya konu teşkil eden ikinci bir cephesidir.

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim, oturun. Evet, şimdi o kadar kin ve hırslı konuşuyorsunuz ki, konuşmanızda sizden çıkan lafların kıvılcımları bana kadar geliyor; bu da uygun değildir Sayın Betil, onu hatırlatmak isterim. (AP sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar.)

Evet efendim, lütfen önergenizin içinde kalın.

AHMET DEMİR YÜCE (Devamlı) — Sayın Başkanım;

Ben, muayyen bir konuyu Cumhuriyet Senatosu muhterem üyelerinin huzuruna getirmek için söz aldım. Gündem dışı konuşmadır, mesele günceldir. Binaenaleyh, bendeniz Türkiye'nin devam etmekte olan sorunlarına, yeni bir sorun katılmak üzere olduğunu tebarüz ettirmek için sırasıyla bu meselelere temas etmemi; gayemin dışına çıkmış olarak telakki etmenizin ve edilmesinin mümkün olmadığı kanaatindeyim.

Muhterem arkadaşlarım;

Türkiye'nin dertleri hepimizin dertleridir. Bunları sırası ile tekrarlıyorum; bu dertler yeni çıkmış

değil, devam ediyor. Bunları size söylüyorum ve sonunda da diyeceğim ki, Sayın Başbakanımız yapmış olduğu konuşmada acaba hata işliyor da, Türkiye'nin başına yeni bir dert mi getirmek istiyor?.. Bunları sıralamak için kısa kısa arzda bulundum. Ben, hiç bir zaman bu dertleri siz yarattınız, biz yaratık demedim ki... Bu dertler, Türkiye'nin devam etmekte olan dertleridir. Bu dertleri nerede konuşacağız arkadaşlarımız?..

YUSUF ÇETİN (Adıyaman) — Bunları dört aylık bir zamana sığdıramazsınız.

BAŞKAN — Lütfen efendim lütfen, sakın olun.

Devam edin efendim.

AHMET DEMİR YÜCE (Devamla) — Muhterem arkadaşlarımız;

Bu izahatımdan sonra bir noktayı vurgulamak istiyorum ve diyorum ki, bence artık gazete manşetlerinin ölen, yaralanan kişilerin adları ve sayılarını, tahrip edilen eşya ve binalarını; yani milli servetin adet ve niteliklerini ve korkan, sindirilen halkın durumunu belirtir tarzda olması yerine; bu haberlerin normal yazılar içerisinde yer alması, bu haberlere ait manşetlerin ise her gazetede ve her gün behemehal büyük puntolarla bundan evvelki Hükümetin düşmesine müncer olan gensorunun, 29.12.1977 Perşembe günü Millet Meclisindeki müzakeresinde Cumhuriyet Halk Partisi adına konuşan, Cumhuriyet Halk Partisi Millet Meclisi Grubu Başkanvekili Sayın Altan Öymenin şu cümlelerinden müteşekkil bulunması daha yerinde olacak ve belki Hükümetin mütenebbih olmasını sağlamaya yarayacaktır.

Gazetelerin her gün manşet yapmasını istediğim Sayın Altan Öymen'in, o zamanki beyanları içindeki cümleler şunlardır; muhterem arkadaşlarıma bunları aynen tekrarlamakta fayda umuyorum.

Sayın Altan Öymen, «Eğer bir hükümet; siyasi cinayetlere, siyasi sabotajlara tam bir kayıtsızlıkla sanki hiç bir şey olmuyormuş gibi yahut tabii bir şey oluyormuş gibi bakıyorsa, tevekkülle bakıyorsa, sanki fırtınalı bir havada şimşek çakıyor, yıldırım düşüyor da ona bakıyormuş gibi bakıyorsa, o hükümet görevlerinin başcasını yapmıyor demektir.

Eğer 25 kişilik polis ekibi sabotajcıları yakalayamıyorsa, o memlekette hükümetin değil böyle yerinde oturması, değil hiç bir şey olmamış gibi davranması, o hükümetin sadece bu sebepten dolayı istifa etmesi gerekir.» diyor. «Buna benzer siyasal nedenlerden, başka ülkelerde hükümetler kendili-

ğinden istifa ediyorlar. İktidarda durma olanağını ve hakkını kendilerinde görmüyorlar.» diyor.

İşte, gazetelerde her gün ibretle manşetlenmesi icabeden cümleler bunlar olmalıdır artık arkadaşlar.

Bütün bu şerait içerisinde bir de Başbakan Sayın Bülent Ecevit, işçilerin en tabii hakları olan toplu sözleşme hakkına bir nevi tecavüze yeltenmek suretiyle memlekette haksız yeni bir problemin daha mürevvici olma hevesine kapılmıştır.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Anlamamışsın onun laflarını.

AHMET DEMİR YÜCE (Devamla) — Muhterem arkadaşlarımız;

Bülent Ecevit Anamuhalefet Partisi Lideri iken, 1977 genel seçimlerinden önce yaptığı ve bir devlet adamının yapabileceği sorumsuzca beyanlar arasında misal olarak gösterebilecek nitelikte bir konuşmasında işçilere, «İsteyin toplu sözleşmelerde; isteyebildiğiniz kadar isteyin» diyen kişi olduğunu unutarak, bu defa toplu sözleşmelerde işçileri fahiş taleplerde bulunmamaya zorlamakta ve «toplu sözleşme düzeni çığırdan çıkacak düzeye gelmiştir» deyip, onların haklarını kendisinin dikte edeceği ve âdeta gasp edeceği bir seviyeye indirmek istemektedir. Son basım toplantısında bu bapdaki beyanlarından bazı kısımları okuyarak Yüce Senatonun tekrar ıtilama arz etmek istiyorum.

«Geride bıraktığımız yılların...» diyor Sayın Bülent Ecevit; «... her alandaki sorumsuzluk anlayışı içinde, toplu sözleşme düzeni de çığırdan çıkacak düzeye gelmektedir. (Sorumsuzluk) derken, elbette bununla işçileri ve sendikaları kasdetmiyorum; ama o sorumsuzluk ortamı içinde bazı sendikalar da gelişme gereklerimizle bağdaşmayacak bazı alışkanlıklar içine girmişlerdir. Bu alışkanlık ortamından süratle kurtulmak zorundayız.

Toplu sözleşme pazarlıklarında... diyor Sayın Bülent Ecevit, «.. masaya yüzde yüzün üstünde, yüzde ikiyüz, yüzde üçyüz gelir artışı istekleriyle oturmak âdeta yaygınlaşmıştır.

Bunun sonucu olan, örneğin; bazı alanlarda, bazı kamu sektörü işlemlerinde birkaç bin işçiye yıllık bütçemizin yüzde biri, yüzde ikisi oranında ücret zammı vermek istekleriyle karşı karşıya kalıyoruz.» diyor Sayın Bülent Ecevit.

«Bu istekleri karşılama, yerine getirme olanağımız yoktur.» diyor Sayın Bülent Ecevit. «Çünkü bu istekler ancak köyüden kısılarak, yatırımdan kısılarak, işsiz sayısı artırılarak ve Devlet batırılarak karşılanabilir.» diyor Sayın Bülent Ecevit.

Bir sene evvelki Anamuhalefet Partisi Başkanı Bülent Ecevit ile Başbakan Bülent Ecevit'in birbiriy-le kesin çelişkilerini ortaya koyan yeni bir gelişme-yi daha sizlere sergilemiş olabildiğimi zannediyorum.

Muhterem arkadaşlarım;

Toplu sözleşme müessesesi, demokratik ve her nevi baskıdan azade bir tarzda çalışması gereken bir pazarlık sistemidir. Anayasamızın 47 nci mad-desiyle teminat altına alınmıştır. Anayasamızın emretmiş olduğu esaslar ve prensipler dahilinde 275 sayılı Toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt Kanunu gereğince icra edifir hale getirilmiştir. Kanun vazı bu müessesenin de baskıdan arı kılınması için iyi niyet-le her nevi tedbiri de beraberinde getirmiştir.

275 sayılı Kanun konuyu en mükemmel şekliyle halletmiş bir kanun mudur?.. Hayır. Böyle bir id-diada bulunmak muhakkak ki mümkün değildir; ama Kanunun toplu sözleşme müessesesinin baskı altında bulundurulmasını önleyecek tedbirleri getirdiği de in-kâr edilmez bir hakikattir.

«Bu kanunda baskı unsuru vardır» telakki edil-mesin diye, hükümete sadece teşmille ilgili 8 nci maddede, grev ve lokavtın geçici olarak durdurul-masıyla ilgili 21 nci maddede ve «Hükümetin ara-buluculuğu» matlabını muhtevi 48 nci maddede yer verilmiş, bundan gayri herhangi bir müdahaleye imkân tanınmamıştır.

BAŞKAN — Sayın Demir Yüce, kısa süre için söz istediniz, çok uzun okdu, lütfen bağlayınız efendim.

AHMET DEMİR YÜCE (Devamla) — Bağh-yorum Sayın Başkan.

Filvaki 275 sayılı Kanunda muhtelif yerlerde Çalışma Bakanlığına ve çalışma bölge müdürlüklerine de görevler verildiği görülmekte ise de, bu görev-ler, sicil tutmak, bazı hususlarda yardımcı olmak niteliğinin dışında herhangi bir anlam taşımamaktadı-r. Hal böyle olmasına rağmen, Başbakan, yetkisi ve hakkı olmadığı halde, toplu sözleşme düzenine mü-dahale eden ve toplu sözleşme müzakerelerinin baş-ladığı bu sıralarda, baskı olarak nitelendirilmesi muhakkak bulunan bir teşebbüse girişmiştir.

Demokrasiyle idare edilen memleketlerde, bir başbakanın veya ileri bir devlet görevlisinin böyle bir teşebbüste ve beyanda bulunması zannedirim ki tasavvur dahi edilemez; ancak diktatörler böyle emirler yağdırabilirler.

Sayın Başbakan, «Devlet sektöründe çalışan iş-çilerin, bir yönüyle işverenleri sayılırım; binaen-aleyh bir işveren temsilcisi sıfatıyla böyle bir be-yanda bulundum.» dese dahi, kendisinin ikinci bir sıfatı, yani etkili Başbakanlık sıfatını da taşınması hasebiyle, bu konuda yine de bir baskı icra etmiş olacak ve öyle telakki edilmiş bulunacak idi.

Üstelik Sayın Bülent Ecevit, bu beyanını bir iş-veren olarak değil, 9 . 5 . 1978 tarihinde Başbakan sıfatıyla yapmış bulunduğu basın toplantısında Baş-bakan olarak vermiş ve kamuoyuna da esasen bu sı-fatlarıyla yansıtılmıştır.

Başbakan, Hükümetin başıdır, Hükümet de bu konularda her tarafa eşit muamele etmek mecburi-yetinde bulunan bir teşekküldür. Binaenaleyh Hükü-met başının böyle bir tutuma girmeye ve böyle bir beyanda bulunmaya katiyen hakları yoktur.

Bu tutumla, toplu sözleşme müzakereleri şimdi-den baskı altına alınmak istendiğinden dolayı da, bizce ayıp edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım;

Toplu sözleşme müessesesinin Türkiye'de iyi tat-bik edildiğini iddia etmek mümkün değildir. Çok büyük faydaları yanında, arızalar da doğmuştur. Belki işçiye, işverene ve işe ileride daha da zarar verecek boyutlara vasıl olabilecektir.

Türkiye'de ücretler dengesinin bozulmasının amil-lerinden birini teşkil etmiş olduğu ileri sürülebilir. Hür demokratik rejim içerisinde yaşandığı sürece, o rejimin kaçınılmaz unsurlarından biri olan toplu sözleşme müessesesinin, tatbikat hatalarından dolayı, işçinin bindiği dalı kesen bir duruma düşmesini sağ-layan bir müessese haline dönüşmemesi için, bazı veni tedbirlerin düşünülmesi iktiza edebilir. Ancak, bütün bu mahzurların giderilmesi, mahzurlardan zarar görülmeye başlandığının idraki anında, işçi ve işverenin karşılıklı rızasının teessüsü ile ve oluşmuş vasat neticesinde, talebin onlardan gelmesinden son-ra gereğinin yapılması icabeden bir konu olduğu ka-naatindeyim.

Kanunlar ve işin hususiyeti bu yolda hareket etme lüzumunu da beraberinde getirmektedir. Ka-nunların istediği böyle olduğu için, bu konuya baskı yapacak makamda bulunan veya öyle telakki edile-bilen kişilerin müdahale etmemeleri lazımdır. Mü-dahale edilmemesinde de çok yararlar vardır.

Sayın Başbakan ne yapmak istemektedirler?.. Anlaşılır gibi değildir. Toplu sözleşmelerde masa başında oturan taraflar, müzakereler sonunda bir

noktada anlaşılır veya anlaşamazlar. Pazarlık sisteminde illâ da istenenin verilmesi, illâ da istenenin alınması diye bir şey mevzu bahis olamaz. İşveren Devlet sektörü, toplu sözleşme masalarında verebileceğini verme mücadelesi içerisine girer ve ücret politikasını öylece tanzime çabıdır. Ama Hükümet gücünü de mecz ederek ve arkasına almış görünerek, şimdiden böyle bir baskı icrasına girmeye ve bunun ön provasını yapıp zemin yoklamaya hacet yoktur. Bunu anlamakta cidden zorluk çekiyorum.

Muhterem arkadaşlarım;

İnanım ki, bir yatırım, bir güçlü baskı grubuna dalkavukluk yapma arzusunda, görünümünde değilim. Dün böyle, yarın şöyle söylemiş veya olmuş diye töhmet altında bırakabileceğiniz bir arkadaşınız olmadığım izlenimini yaratmış olduğumu sandığımı belirtmek istiyorum sayın arkadaşlarım. Bu konuyu haklı bir dava olduğu için dile getirmeye çabıyıyor, Yüksek Heyetinize arza gayret ediyor ve üzerine düşünüyorum. Her hangi bir düşünce kırıntısından, belki haklı olarak bir eyleme geçirilir mi sezgisini alıp, Türkiye'yi dar etmeye kalkan, tabiri amiyanesiyle, mangalda kül bırakmayan işçi liderlerinin de bu davaya hemen sahip çıkmalarını arzu etmekte olduğumu belirtmek isterim. Halk Partili arkadaşlarımızın da bu davaya işçi lehine sahip çıkacaklarına inanmak istiyorum ve özellikle Halk Partili muhterem arkadaşlarıma, «Size ne oldu?» demekten kendimi alamıyorum.

İşçi haklarını şuurlu bir şekilde savunmaya devam edeceğimizi, sosyal güvenceyi tesis edecek akli teşebbüslerin daima yanında olacağımızı, sosyal hakları müdafaa edeceğimizi beyan eder, Sayın Başbakanın bu kısıtlayıcı teşebbüsünü, işçi hakkı savunuculuğu ile kabili telif görmediğimizi...

BAŞKAN — Sayın Demir Yüce, rica ediyorum, 20 dakikayı da geçti, sözünüzü kesmeye mecbur etmeyin beni, bağlayınız artık efendim. İlla metine sadık kalmanız şart değil.

AHMET DEMİR YÜCE (Devamla) — ... ve hatta bunu işçi haklarını geri alma teşebbüsü şeklinde vasıflandırdığımızı ve kınadığımızı belirtir, hepinizi saygılarımla selamlarım. (AP sıralarımdan alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

5. — *İstanbul Üyesi Mehmet Feyyat'ın, 1 Mayıs 1978 tarihinde DİSK tarafından İstanbul Meydanında tertiplenen mitinge dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — İstanbul Senatörü Sayın Feyyat'ın, bir talebi var, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına
Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, kısa adı (DİSK) tarafından tertiplenen 1 Mayıs İşçi Bayramı Taksim Mitingine katılan ve durumu yerinde gören, izleyen parlamenterlerden biri olarak, bu konuda 11.5.1978 Perşembe günü gündem dışı konuşmak istiyorum.

Arz ederim.

İstanbul

Mehmet Feyyat

BAŞKAN — Buyurun Sayın Feyyat. (AP sıralarımdan, «Ne konuşacak?» sesleri)

Herkes gibi konuşacak efendim. Bundan evvelkiler ne konuştu, o da konuşacak. Laf mı bu?..

MEHMET FEYYAT (İstanbul) Rahatsız olanlar benden kahve içebilir dışarıda.

BAŞKAN — Rica ediyorum Sayın Feyyat, lütfen karşılıklı müdahaleye sebep olmayın.

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Sayın Başkan, bu sözün, konuşmanın ne derece ciddiyetten uzak olacağını takdir edemem; ama sizin makamınız ve size hitap sözünü takdirinize bırakıyorum.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Ben gelmeden evvel gayri ciddileri duydum da onun için.

BAŞKAN — Sayın Feyyat, karşılıklı konuşma yok efendim, lütfen.

CAHİT DALOKAY (Elaazığ) — Başkanla konuşuyor, seninle değil.

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Orada söylenen sözler bizden ziyade Başkanlığa aittir Sayın Başkan.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Estagfurullah; Başkana saygım sonsuzdur.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Feyyat.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Değerli senatörler;

Benden evvel konuşan Sayın Demir Yüce arkadaşımı, işçi hakları dolayısıyla, bu konuyla yakından ilgili olduğu için, eleştiri de olsa tebrik ederim.

İkinci tebriklerimi Sayın Başkana arz ederim; benim baş sıralarda sıram olduğu halde, bir iktidar mensubu olmam dolayısıyla muhalefete yerimi verdi ve bu da gayet yerinde bir davranıştır, bu nedenle de kendilerini tebrik ederim. Evvela muhalefet dindir.

BAŞKAN — Sayın Feyyat, böyle bir düşünceyle değil. Şimdi sizden sonra da muhalefetten sözü olan var...

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Benim yorumum Sayın Başkan, size affetmiyorum

BAŞKAN — Ben, biraz konuları değişik vaziyette sıraladım.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Benim yorumum öyle, ben öyle uygun buluyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Paganlar, (Pagan, bilirsiniz, Gevaş'taki Pagan köyü değil) doğanın uyanışı ilkbaharda Mayıs ağacını şenliklerle tarlalara dkerlermiş. Bu şenlik için de en uygun tarihin 1 Mayıs olduğu kararlaştırılmış. Başka Paganlar kavmi yoksa bildiğim kadarıyla, Birmanya'nın en verimli toprağına, vadisine ve yollar kavşağına sahip Başkent Pagan'ın sakinleri olsa gerek Pagan halkı.

1287'ye kadar devam eden Birmanya Krallığı Moğol istilasıyla son bulmuş ve burası da arkeolojik bakımdan çok önemli bir kenttir. İşte bundan 700 yıl önce Birmanya'lı Paganlar ile bugünkü çağdaş uygarlığın geriye dönük temsilcileri, muhalefet papağanlarının aynı düşünceyi taşıdıkları nazara alınrsa, geçmişin Paganları, asrıma göre normal, asrımızın muhalefet papağanları ise hiç de normal sayılmazlar. Zira asrımız medeniyet asrı, 20 nci asır olduğu halde, 7 - 8 asır öncesi Paganların inanışlarını papağan gibi tekrar edenlerin bu davranışı, yüzü gülmeyen emekçiler için güldürü konusu olabilir. Bilinçsiz komedyenlerin iktidar olması emekçilerin yüzünü asık kılarken, muhalefette olduklarında kahkaha artıracak kadar tuluatçı olacakları da doğaldır.

1884 tarihinde Chicago'da Trade - Union İşçi Birliği Kongresiyle iki yıl sonra; yani 1886'nın 1 Mayısında..

BAŞKAN — Bir dakika. Bir dakika, bir dakika. Sayın Feyyat.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Buyurunuz.

BAŞKAN — Sayın Tahtakılıç, şu taleple bunun münasebetini siz görmüyorsunuz her halde.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Bana böyle bir soru sormak hakkınız değil. Ben 32 senedir kürsü hürriyetini savunmuş bir insanım. Herkesi dinliyorum.

BAŞKAN — Ben de ona saygı gösteriyorum.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Maalesef sizi bile dinliyorum.

BAŞKAN — Evet, maalesef ben de sizi dinliyorum. Dinlemek mecburiyetinde kalıyorum.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Evet, siz mecburunuz. Oraya oturmuşsunuz. Ben mecbur değilim. Ben hürriyet fikrinde dinliyorum, özgürlük fikrinde dinliyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayı Feyyat.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — 1886'nın 1 Mayısında uygulanmak üzere normal işgününün sekiz saat olarak tespiti için bütün işçi örgütlerinin hazırlanması karar altına alınmıştı. Yine milletlerarası işçi örgütlerinin kardeşliği, daha doğrusu Dünya İşçi Kardeşliği Örgütününün 1889 Paris Kongresinde bütün dünya işçilerinin aynı arzuda oldukları ve bu nedenle dayanışmanın gerektiği, dolayısıyla yılda bir gün, 1 Mayısın ortak bayram olarak ilan edilmesi kararlaştırılmıştı.

Amerikalı sendikacıların teklifi ile 1 Mayıs tarihi tespit edildi. Amerikalı; Rusya'lı değil.. 1 Mayıs tespiti, yukarıda arz ettiğim gibi, 1886 tarihindeki işçi olaylarıyla ilgilidir. 1884'te alınan sekiz saatlik mesai kararını uygulamak için 1886 yılı 1 Mayısına kadar Amerika Birleşik Devletler sendikalarının öncülüğü ile bütün işçiler direnişe geçtiler. Tüm Amerika Birleşik Devletlerinde 5 bine yakın grev ilan edildiğinden, polis ile çıkan çatışmada bir işçi ölmüş, pek çok işçi de yaralanmıştı. En büyük çatışma Chicago'da oldu. Sonunda dört sendikacı idam edildi; şehit ettirildi.

Türkiye'de ise, ilk defa 1921 tarihinde Türkiye Sosyalist Fırkası İstanbul işçilerine aynı çağırıda bulundu, Türkiye Sosyalist Fırkasının bu çağırısı ile Mayıs ayının ilk pazar günününün işçilerimizin bayram olduğunu ve bunun kutlanmasının bir görev olduğu bildirilmişti.

1991'de İstanbul'daki bütün işçiler bayram yaparak Türkiye Sosyalist Fırkası Genel Merkezinde bayramlaştılar Fırka Reisi Hüseyin Hilmi Bey ile üç delege mavi işçi gömleği ve kırmızı kravat ile zamanın sadrazamını ziyaret etmişler ve hüsnü kabul görmüşler

Gelelim Atatürk Dönemine:

Büyük Atatürk döneminde, bir yıl sonra; yani 1922'de Sovyetler Hükümeti ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti arasındaki yakın dostluk havası içerisinde Ankara'da 1 Mayıs işçi bayramı olarak kutlanmıştı. İzmir Mebusu Yunus Nadi ile Mentеше Mebusu Tefik Rüştü ve Rus Sefaret mensuplarının katıldığı büyük bir tören verilmiştir. Bilâhara Cumhuriyetin ilanından sonra 25 Mayıs 1935 gün, 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanun ile 1 Mayıs Bayramı bahar bayramı olarak kabul edildi. Bu nedenle 1 Mayıs resmi Bahar Bayramı olarak terminolojide yer aldı.

Peki; «Bahar» yerine; «İşçi» ibaresinin konması me değiştirir?.. İster bahar deyiniz, ister sonbahar.. İsteseniz de istemeseniz de bu bayramı işçi bayramıdır, ama en geniş anlamı ile emekçi bayramıdır. Ölen ve idam edilen kahraman işçilerin matemi değil, geride kalanlarla günümüzdeki ve gelecekteki tüm emekçilerin, kendi sınıfının bilincine varma, kurtulma ve siyasal alanda halk hâkimiyetindeki yeri ve ağırlığını ispatlama bayramıdır. Öcöların, vurguncuların, hırsızların, anarşistlerin, katillerin sabote edemeyeceği, çalışma hayatının en kutsal ve barış havasını estirecek bir bayram olacaktır.

Bu yıl öyle oldu ve başarıya ulaştı bile. Ancak, başarıya ulaşan en büyük işçi örgütümüzün hiçbir suç işlemeye fırsat vermeden Taksim Meydanında bayramını kutlayabilmesi Cephe musibetinin geride kalması ile mümkün oldu. Geçmiş hükümetler döneminde, işçiler tarafından, bütün toplu sözleşmelere «Bahar Bayramı» yerine «İşçi Bayramı» ibaresini, kamu görevlilerinin attığı imza ile tespit, teyit ve ikrar ettirmişlerdir; ki, kanunda olmadığı halde. Ve Sayın eski Başbakan Süleyman Demirel de imzalamıştır; hem de işçilerden gelen bir baskı ile. Ama Kanunda «Bahar Bayramı» diyor. Bu halde illegal imzayı niçin koyuyor?.. Kendimizi inkar etmesek, daha doğru bir muhalefet etmiş oluruz.

Geçen yıl aynı Taksim Meydanında aynı şekilde hoşla gümeyen ve suç olup olmadığı hâkim kararı ile belirlenecek olan slogan ve döviz yok muydu?.. Geçen yıl Başbakan Sayın Demirel değil miydi? 25-30 vatandaşın şehit olması cabalası; ama sağcı, ama solcu, kim olursa olsun, bu gençler bizim gençlerimiz, benim nazarımda hepsi şehittir; çünkü sorumlusu Devlettir.

İki yıl önce öldürülen bir gencimizin ve tüm benzeri şehitlerin cenaze töreninde aynı slogan ve dövizler yok muydu?..

Ben kalkıp, «O cenaze törenlerine katılan sayın Adalet Paröli, sayın Cumhuriyet Halk Partili ve sorumlu Devlet görevlileriyle Sayın Demirel bu sloganları benimsemiştir.» dersem, müfteri olmaz mıyım?.. Hatta hatta ahmakça bir davranış olmaz mı?..

O halde, DİSK'in mitingine tüm işçilerimize hürmeten katılan parlamenterlere «Bu sloganları benimsemiştir» d'yenlere «papağanca, bilinçsizce ve ahmakça affı kabahatta bulurmuşlardır.» dersem, haklı olmaz mıyım?..

Değerli senatörler; Gördüğüm ve izlediğim kadarıyla önümüzdeki ve arkamızdaki işçilerde, DİSK men-

suplarında Türk bayrağı vardı, mitinge kahızın diğer solcu kuruluşların pek çoğunda bayrak göremedim. Bunun da farkına otel terasından bakınca vardım. Hürriyet Gazetesi ile Milliyet Gazetesinden Necmi Onur ve Özer arkadaşına da özel olarak dikkatimi celbettiğini söyledim, onlar da benden intikal ettiler. Bütün Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarının da aynı durumdan rahatsız oldukları izahıtan varestedir. Fakat, DİSK için bunu söyleyemezler. Zira, Türk Bayrağı ve Atatürk'e çelenk gereği DİSK yöneticileri tarafından yerine getirilmiştir.

Muhterem Doğan Öz'ün cenazesinde dahi aynı slogan ve dövizler yok muydu? «Sayın Demirel, Sayın Ecevit bunu izlediler. Onlara, «Buna sahip çıktılar» demek ahlaksızlığın en şediti olmaz mı?..

O halde, Taksim mitingine katılan bizler için polemik yapanlar aynı şekilde ahlaksızlık yapmış olmazlar mı?.. Ahlaksızlığın en denisine düşer olduğunu iddia edersem, haksız mıyım?.. Ahlaki redact ve şenâatin dehlizlerine kapılmış olduklarımızı söylersem, yalan mı söylemiş olurum?.

Papağanlar, doğanın uyanışını anlar eski Papağanlar gibi; ama aradan 700 sene geçti, devrimizin muhalefeti ile eski Papağanlar aynı Bahar Bayramı ruhaveti içerisinde; fakat Türkiye'nin içerisinde bulunduğu çalkantıların bilincinden bihaber.

Değerli arkadaşlarım;

Sloganlar şöyle idi: «Türkiye Komünist Partisine özgürlük».

Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddeleri hususunda Bütçe Karma Komisyonunda ve burada Adalet Bakanlığının Bütçesinin müzakeresi sırasında da arz etmişim; cebir unsuru aranmaktadır. Cebir unsuru olmadığı yerde Anayasamız demokratik sosyalizme açıktır ve bugünkü şartlar içerisinde kanuna gerek olmadan bir sosyalist parti kurulduğu gibi; zaten İKP'nin de doğrudan doğruya bir Türk Komünist Partisi mi veyahutta sosyalist partisi mi, ne dersiniz deyiniz, buna dönüşmesinde bir engel olmadığı benim şahsi kanaatimdir.

Sayın Toker, yıllar boyu yazar durur, işverenler bunu söyler, «Türkiye'de bir komünist partisi kurulsun» der. Rahmetli Gürsel Paşa daha 27 Mayısın birkaç gün sonrasında, «Türkiye'de bir komünist partisi kurulsun, herkes yerini bulsun» diye buyurmuşlardı.

Bunlar söylendiği zaman ses çıkmaz, fare deliğine girilir; ama bunu işçi söylediği zaman, kurmak isteyen bir DİSK mensubu söylediği zaman, (DİSK

mensubu değil veyahutta bir başka fraksiyon söylediği zaman) kapana kapılmış fare durumuna düşmenin gereği yoktur. Cıyak cıyak bağırmaya lüzum yok. Niçin Gürsel Paşaya bağırılmadı?..

Değerli arkadaşlarım;

Bir fikir fikirdir, kim söylerse söylesin; İster Atatürk'ten, ister Sayın Hüseyin Nail Kubalı Hocamdan, ister bir vatandaşdan, kimden sadır olursa olsun, tasvip görüyorsa tasvipkârdır; tasvip görmüyorsa, tasvip görmüyor... Bir «Bursa Nutku» misâli var. Mahiyeti itibarıyla suç teşkil ediyor mu, etmiyor mu; ona bakacağız. Atatürk söylemiş mi, söylememiş mi?.. Eğer suç teşkil ediyorsa, Atatürk söylememiştir; Atatürk, suç işleyen bir beyanda bulunmaz. Ama suç teşkil etmediği halde, «Atatürk'e aittir, değildir» diye söylemeye gerek yok. Bu, özgürlüğü kısıtlama kompleksinin ta kendisidir. Yıllar boyu demokrasi bu nedenle tehlikeye düşmüştür.

Değerli arkadaşlarım;

Sloganlardan bir tanesi şu idi: «Bölücülük». Geçen celse arz etmek istedim, gürtlümler, gereksiz müdahaleler buna mani oldu. Türkiye'de, hangi rejim gelirse gelsin, bölücülük tahakkuk etmez. Muhal, gereksiz bir düşüncedir. Gençlerin ağızında, bazı çikolata devrimcilerinin ağızında «Kürdari azadi» kavramı Türk tabanı ile çelişir, kusudur, tutunmaz ve bunu bir tehlike sayanlar da saf politikacılarıdır. Ben bunu tehlike de görmem. Tehlike; mezhep kıskırtıcılığı dinseldir, duygusaldır. Alevi, Sünni'ye, Sünni, Alevi'ye iftira ederse, yekdiğerini Müslüman dışı ilan ederse, dinsel bir konudur, tahrike müsaittir, toplum kargaşahğı doğabilir.

İkincisi; gençler arasında sol, sağ ideolojisinin çatışma ve kan davasına dönüşmesidir. Kan davası sonucu gençler arasında ideoloji ile intikam duyguları, anarşiyi muhildir.

Üçüncüsü; artan işsizliktir. Artan işsizlik yüzünden yüzbinlerce aydın gençler iş bulamamakta, kısa yoldan, ideolojik veyahut da çıkar uğruna banka soyamak ve benzeri suçlar veyahutta belki bir makama geleyim diye bir ihtilal arzusu, fantazi ihtilal arzusudur. Türkiye'de bütün bu çalkantılara sebep olan bu üç hassas noktadır. Türkiye'de, hangi rejim gelirse gelsin, bölücülük söz konusu olmaz. Çünkü, Türkiye'de bölücülerin temeli yurt dışındaki Ermeni örgütleridir. «Faşist Ermeniler» diyorum; Türkiye'deki Ermeniler bizim kadar vatanseverdir. Yurt dışındaki faşist taşnaklardır. Taşnakların tuzağına Doğu Anadolu halkını kolay kolay düşecek kadar saf görme-

yeğim ve bunu bir mesele de yapmayalım. Sayın Celâl Bayar, kalkıp da Dersim hadisesinden sonra bir Malatya hadisesine sebebiyet vermemeliydi. Sayın Süleyman Demirel'i takdir ederim; bu konuda millî birlik ve bütünlük içindedir, aynen Sayın Ecevit gibi. Türkiye'de ırk içeriği vermez Türkçülüğe, ırk içeriği vermez; «Bu memleketi seven herkes Türktür» der. Bu nedenle Sayın Süleyman Demirel, içinde bir belâ olarak Malatya'ya gitmiştir; Başbakanlığında Dersim'i kurşuna dizdiği gibi..

NİYAZI ÜNSAL (Erzincan) — Yeter yahu, gündem dışı konuşur gibi konuş.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — Değerli arkadaşlarım;

Şimdi üçüncü konu..

NİYAZI ÜNSAL (Erzincan) — Daha üçüncü konuya yeni geldin; Allah, Allah..

MEHMET FEYYAT (Devamla) — ...Ernest Rönan'ın «Milliyetçilik» kavramıdır.

NİYAZI ÜNSAL (Erzincan) — Senin bu durumun başkalarına emsal olacak, Sayın Başkan, müdahale ediniz.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — ...Ernest Rönan'ın «Milliyetçilik» kavramı; «Milliyetçilikte din ve dil tali unsurlardır» der. İsviçre'nin bünyesine göre izah eder. Bu, Türkiye'nin gerçekleri ile bağdaşmaz. Çünkü Türkiye'de; İtalyanca, Fransızca ve Almanca gibi üç tane ayrı medeni universal dil yoktur. Tek dil vardır; Türkçedir. Bu nedenle, Türkiye'de bölücülük muhaldir dil bakımından. Din birliği vardır, Türkiye'nin bütünlüğünde rolü vardır.

İşte, Türkiye'nin bu geçmişi; tarihi, hatıra birliği ve her ailede her yöreden bir gelin - damat olduğuna göre, ırkçılığın ötesinde akrabalık teessüs ettiğine göre, muhal olan bu düşüncenin solcuları bertaraf etmek için bir tehlike olarak gösterenleri saf kişi olarak izah etmekteyim.

Değerli arkadaşlarım;

Türkiye'de sosyalist bir partinin kurulması hususundaki düşüncemin özeti şu idi : Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerinin geçmişi hakkında kısaca izahatta bulunmak sureti ile bugünkü siyasi ve sosyal bunalımların ışığı altında bazı gerçeklerin su yüzüne çıkarılacağı inancındayım. 1946 - 1952 yılları arasında Sayın Celâl Bayar ile merhum Menderes ve arkadaşları bu maddeler hakkında nasıl düşündü işeler, bugünkü sosyalist görüşü, özellikle 1 Mayıs'ta Taksim Meydanında toplanan bütün sol fraksiyon-

lara mensup kadroların aynı şeyi düşündükleri anlaşılabilecektir.

Kısaca, Cumhuriyet Halk Partisinin solundaki fraksiyonlar ile 1946 - 1952 arasındaki Demokrat Partinin, 141 - 142 nci maddeler hususundaki endişesi aynı idi. Bu konuda yoldaş oldukları izahından vazirlerdir. 141 - 142 nci maddelerin tadilleri göz önünde bulundurulursa, Türkiye'de bir TKP'nin yasak olup olmadığı hususunda tartışma yasak ise, bunun legalleştirilmesi...

BAŞKAN — Sayın Feyyat, lütfen toplayınız. 25 dakika oldu konuşmanız.

MEHMET FEYYAT (Devamla) — ...Ve sonunda da yasak olsa dahi, bir yasak fiilin bertaraf edilmesi Anayasamın vermediği bir hakkın verilmesi hususundaki isteklerin suç olmadığını, Taksim Mitingini tenkit eden; af buyurun, bilinçsiz kimselere mantık ilacı olarak tavsiye eder, hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

Başka bir gündem dışı konuşma önergesi vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Basın - Yayın Genel Müdürlüğünü görevinden saptıran bir broşür nedeniyle gündem dışı konuşma müsaadelerinizi dilerim.

Saygılarımla.

Eskişehir
Ömer Ucuza

BAŞKAN — Sayın Ucuza, buyurun.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, artık bu havada arkadaşlarımda da dinleyecek güç kalmadı. İzin verirsiniz salı günü konuşayım.

BAŞKAN — Peki efendim.

6. — TC Ziraat Bankasının açtığı krediler ve bunlara bağlı harcamalar hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1382, 10/69)

BAŞKAN — Gündemin sunuşlar bölümüne geçiyorum efendim. Tezkereler var, sırasıyla okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 8 . 5 . 1978 gün ve 12696 - 5771 sayılı yazınız.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasının açtığı krediler ve bunlara bağlı harcamalar hakkında kurulan Araştırma Komisyonu, 9 . 5 . 1978 tarihli 1 nci toplantısında aşağıdaki sayın üyeleri Başkanlık Divanına seçmişlerdir.

Bilgilerinize arz ederim.
Saygılarımla.

M. Şükran Özkaya
Tabii Üye

Araştırma Komisyonu Başkanı

Başkan : M. Şükran Özkaya (Tabii Üye)

Sözcü : Metin Taş (Aydın)

Kâtip : Temel Kitapçı (Sivas)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

7. — İstanbul Üyesi Fevzi Hakkı Esatoğlu'nun, Anayasa ve Adalet Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/448)

BAŞKAN — Başka bir tezkere var, okutuyorum.
Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Başkanvekilliğine seçildiğimden, Anayasa ve Adalet Komisyonu üyeliğinden istifa ediyorum.

Gereken işlemin yapılmasını rica ederim.

Saygılarımla.

İstanbul
Fevzi Hakkı Esatoğlu

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

8. — İstanbul Üyesi Fevzi Hakkı Esatoğlu'nun, toplumu etkileyen bunalımın kökenleri ve nedenlerini hazırlayanlar ile olayların devamının önlenmesi hakkında kurulan Araştırma Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/447, 10/29, - 41)

BAŞKAN — Başka bir tezkere var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Başkanvekilliğine seçildiğimden, şiddet olaylarının nedenlerini araştıran Araştırma Komisyonu Başkanlığından istifa ediyorum.

Gereken işlemin yapılmasını rica ederim.

Saygılarımla.

İstanbul
Fevzi Hakkı Esatoğlu

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

9. — Türk sporunun içinde bulunduğu durum hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1371, 10/57)

BAŞKAN — Başka bir tezkere var, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Türk sporunun içinde bulunduğu durum hakkında kurulan Araştırma Komisyonumuzun görev süresi 4 . 5 . 1978 tarihinde sona ermektedir.

İçtüzüğümüzün 136 ncı maddesi gereğince 4 Mayıs 1978 tarihinden başlamak üzere iki ay müddetle çalışma süresinin verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Abdullah Emre İleri

Araştırma Komisyonu Başkanı

BAŞKAN — Türk sporunun içinde bulunduğu durum hakkındaki Araştırma Komisyonunun 4.5.1978 günü süresi bitmektedir. 4 Mayıs 1978 tarihinden itibaren 2 ay süre istemektedir. Oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10. — Hapishane ve tevkifhanelerin durumu hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1372, 10/39)

BAŞKAN — Başka bir tezkere vardır, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Hapishane ve tevkifhanelerin durumu hakkında kurulan Araştırma Komisyonumuzun görev süresi 1 . 5 . 1978 tarihinde sona ermiştir.

İçtüzüğümüzün 136 ncı maddesi gereğince 1 Mayıs 1978 tarihinden başlamak üzere, iki ay müddetle çalışma süresinin verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Mehmet Feyyat

Araştırma Komisyonu Başkanı

BAŞKAN — Oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11. — TRT yönetiminin tutumu, TRT genel müdürleri ile yargı kararlarının tatbiki hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1385, 10/12-15-31)

BAŞKAN — Başka bir tezkere daha var, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

TRT hakkında kurulan Araştırma Komisyonumuzun görev süresi 23 . 4 . 1978 tarihinde sona ermiştir.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 24.4.1978 tarihli 51 nci Birleşiminde kabul edilen 19.4.1978 tarihli üç numaralı Danışma Kurulu kararının geçici C fıkrası gereğince son bir defaya mahsus olmak üzere iki ay çalışma süresinin verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Suphi Gürsoytrak

Araştırma Komisyonu Başkanı

BAŞKAN — Önergede istenilen şekli oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

12. — Eğitim enstitüleri giriş sınavları ve bu kurumların durumları hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1384, 10/58)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Eğitim Enstitüsü giriş sınavları ve bu kurumların durumları hakkında kurulan Araştırma Komisyonumuzun görev süresi 28 . 4 . 1978 tarihinde sona ermiştir.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 24.4.1978 tarihli 51 nci Birleşiminde kabul edilen 19 . 4 . 1978 tarihli üç numaralı Danışma Kurulu kararının geçici C fıkrası gereğince son bir defaya mahsus olmak üzere iki ay çalışma süresinin verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Fevzi Özer

Araştırma Komisyonu

Başkanı Y.

BAŞKAN — Önergeyi okunduğu şekliyle, talep edilen sürenin oradaki tarihlere göre verilmesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

13. — Traktör satışları konusunda kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1383, 10/54)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Traktör satışları hakkında kurulan Araştırma Komisyonumuzun görev süresi 3 . 5 . 1978 tarihinde sona ermiştir.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 24.4.1978 tarihli 51 nci Birleşiminde kabul edilen 19 . 4 . 1978 tarihli üç numaralı Danışma Kurulu kararının geçici C fıkrası gereğince son bir defaya mahsus olmak üzere iki ay çalışma süresinin verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Kemal Sarıbrahimoğlu

Araştırma Komisyonu Başkanı

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

14. — Toplum etkileyen bunalımın kökenleri ve nedenlerini hazırlayanlar ile olayların devamının önlenmesi hakkında (10/29 - 41) kurulan Araştırma Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Fevzi Hakkı Esatoğlu'nun Toplum Etkileyen Şiddet Olayları Komisyonundan istifasıyla boşalan üyeliğe Artvin Senatörü Recai Kocaman'ın aday olarak gösterilmesi kararlaştırılmıştır.

Bilgilerinize saygıyla arz olunur.

**CHP Cumhuriyet Senatosu
Grubu Başkanvekili
Erdoğan Bakkalbaşı**

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Fevzi Hakkı Esatoğlu Toplum Etkileyen Şiddet Olayları Komisyonundan istifa etmiştir. İstifa önergesi de okundu. Bu Komisyona Esatoğlu'nun yerine Recai Kocaman aday gösterilmektedir. Oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

15. — *Anayasa ve Adalet Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim.*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Anayasa ve Adalet Komisyonunda Sayın Fevzi Hakkı Esatoğlu'nun ayrılmasıyla boşalan üyeliğe Sayın M. Fahri Dayı grupumuzca aday olarak gösterilmiştir.

Gereğini arz ederim.

**Cumhuriyet Senatosu
CHP Grup Başkanvekili
Hasan Fehmi Güneş**

BAŞKAN — Anayasa ve Adalet Komisyonundan boşalan yere Sayın M. Fahri Dayı aday gösterilmiştir. Oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

16. — *Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatıyla ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/24)*

BAŞKAN — Sayın senatörler, böylece gündemimizin sunuşlar kısmı da bitmiştir. Şimdi gündemimizin diğer maddelerine geçiyoruz.

Sayın Yiğit Köker? Yoklar. Gelecek Birleşime bırakılmıştır.

17. — *Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, İstanbul'da Aksaray ve Sultanhamam'da vukubulan yangınlar hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/27)*

BAŞKAN — Sayın Yiğit Köker? Yok. Gelecek Birleşime bırakılmıştır.

18. — *Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, son altı ay içinde temeli atılan tesislere dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/53)*

BAŞKAN — Sayın Çelebi? Burada.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Hükümetin bulunmasını istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Çelebi Hükümetin bulunmasını istiyorlar. Hükümet yok. Gelecek Birleşime bırakılmıştır.

19. — *Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Nejat Sarlıcalı'nın, ithal edilen bitkisel yağ ve margarin konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/63)*

BAŞKAN — Sayın Sarlıcalı? Burada.

NEJAT SARLICALI (Balıkesir) — Hükümetin bulunmasını istiyorum.

BAŞKAN — Hükümet olmadığından gelecek Birleşime bırakılmıştır.

20. — *Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Adana iline bağlı bazı ilçe köylerindeki YSE ve bayındırlık hizmetlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/66)*

BAŞKAN — Sayın Hayri Öner? Yok. Gelecek Birleşime bırakılmıştır.

V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *1975 yılı kömür üretimi, dağıtımı, müracaat ve dağıtım tarihleri hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/30) (S. Sayısı : 704)*

BAŞKAN — Komisyon Başkanı Sayın Demir Yüce?.. Yok. Gelecek birleşime bırakılmıştır.

Herhalde bu maddelerle ilgili başka üye yok..

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Ben varım, işkence ile ilgili önergem var efendim.

BAŞKAN — Kaç numaradadır efendim?..

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — 12 numarada efendim.

BAŞKAN — Devam ediyoruz efendim.

IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

21. — *Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Taksim Cumhuriyet Alanında meydana gelen olaylara dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/67)*

BAŞKAN — Sayın Çelebi?.. Burada.

HÜSAMETTİN ÇELEBİ (Cumhurbaşkanınca S. Ü) — Hükümetin bulunmasını istiyorum efendim.

BAŞKAN — Hükümeti istiyorlar, Hükümet bulunmadığından gelecek birleşime bırakılmıştır.

22. — *Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Ocak 1974 tarihinden sonraki teşvik belgesi imalat izni ve fiyat tespiti işlemlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/68)*

BAŞKAN — Sayın Çelebi?.. Burada. Hükümet bulunmadığından, gelecek birleşime bırakılmıştır.

23. — *Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, traktör imali, ithali ve bu hususa ilişkin kurulmuş şirket ve holdingler hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/70)*

BAŞKAN — Sayın Hayri Öner?.. Yok. Gelecek birleşime bırakılmıştır.

24. — *Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Tarım ürünlerinin taban fiyatlarının tespiti ve ilanı hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/71)*

BAŞKAN — Sayın Hayri Öner?.. Yok. Gelecek birleşime bırakılmıştır.

25. — *Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, sıtma ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele hususunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/72)*

BAŞKAN — Sayın Hayri Öner?.. Yok. Gelecek birleşime bırakılmıştır.

26. — *Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'ın, işkence olayları hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/73)*

BAŞKAN — Sayın Ünsal?... Burada Hükümeti istiyor musunuz efendim?..

NIYAZI ÜNSAL (Erzincan) — Hayır efendim, görüşmek istiyorum.

BAŞKAN — Hükümet bulunmadan görüşülmesini istiyorlar.

Raporu okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Son günlerde işkence yapılanların sesi yeniden yükselmeye başladı. Hemen her gün gazete ve dergilerde işkence yapılan bir yurttaşımızın sesini duyuyoruz.

12 Mart Döneminin utanç verici izi silinmeden işkence sesinin yeniden duyulması üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

12 Mart döneminde işkence yapılanların sesi, dünyanın hemen her yanında duyulduğu halde, bizde etkisini gösteremedi. Yönetimi o dönemde elinde bulunduranlar, işkence seslerine kulaklarını tıkadı ve işkence iddialarını yalanlama yarışına girdiler. İşkence yapılanların görünen durumuna, sakat kalan organlarına ve eldeki tüm kanıtlara rağmen iş örtbas edildi. İş bununla da kalmadı, hepimizin bildiği bir afila noktalandı. Yeniden yazmaya, üzerinde durmaya değer bir iş yapılmadı işkenceler için o dönemde. Sadece işkence, işkence edenlerin yanına kâr kaldı.

Şimdi aynı durumun yeniden başladığını görüyoruz. Yine güvenlik kuvvetlerinin, eline düşen her yurttaşta işkence yaptığı, çirkin fiiller uyguladığı, hatta bir kısmını işkence yaparak öldürdüğü söylenmektedir.

Şahsen gördüklerimiz bir yana, okuduğumuz gazete, dergi bildiri, kitap ve mektup bilgilerine, görgü tanıklarına bakılırsa durum, 12 Mart döneminden biraz daha ağır, biraz daha ciddidir.

Ciddidir, çünkü işkence ve ölümlere varan eylemlere Hükümet adı karışmaktadır.

12 Mart döneminde işkencenin işareti, Meclis kürsüsünden verilmişti. Şimdi Hükümetten verilmektedir. İşkence yapanlara, yaptırana Hükümet göz yummaktadır. İşkencecileri korumakta ve kollamaktadır.

Bunun en çirkin, en korkunç örneğini Malatya'da verdi Hükümet. Gençleri öldürenlere, ölümleri leş gibi ayaklarından tutarak sürülenlere, başını, kolunu gövdeden ayıranlara ve en iğrenç işlemleri yapanlara ikramiye vermiştir bu Hükümet. Böylece suçların en ağırını, en korkuncunu işleyenlere Hükümet destek olmaktadır. Suçu teşvik ve tahrik etmektedir. Bundan yüz bulanlar aylarca bir terör havası estirmişlerdir. Malatya'da. İlgililer susmuştur, savcılar susmuştur bu terör içinde. Birçok insan ıstırap çekmiştir ve çekmektedir. Bunların tüm nedenlerini öğrenceğiz.

Dünyanın hiç bir yerinde, demokratik hiç bir ülkede adam öldürenlere, ölüleri sürükleyenlere, işkence yapanlara, insan onuru ile oynayanlara ödül verildiği görülmemiştir.

Filimlerde bile görülmeyen bir dram yaşanmaktadır ülkemizde. Erzincan'da içeri alınan 7 liseli gence sarkıntılık yapıldığı yayımlarda yer almaktadır. Böylesine çirkin, böylesine ağır bir iddia karşısında kimse susamaz ve güvenlik kuvvetleri denetimsiz kalamaz.

12 Mart döneminin sakatlarına günbe gün, yenileri eklenmektedir. O dönemde sağ ve sağlam çıkanlar bir oluruna getirilip, içeri tıklıyor ve işkence testlerine tutuluyor.

Konuyu özetlersek, Türkiye'de işkence edilerek öldürülen, sakat bırakılan, en hayati organlarını kaybeden pek çok insan vardır. Ama bunları bu hale düşürenlerden, işkence yapanlardan suçlanan, ceza verilen kimse yoktur.

Bu sonucu çok iddialı olarak ortaya koyuyorum. Bunun hesabını başta Hükümet vermelidir. İşkence yapanlar ve yaptırnanlar vermelidir. Ve bu utanç verici durumun üstündeki perde mutlaka kaldırılmalıdır. Bu Yüce Senato için kaçınılmaz bir görevdir.

Bunun için 12 Mart dönemini de kapsamak üzere Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 133 ncü maddesi uyarınca İşkence konusunda bir C. Senatosu araştırması yapılmasını teklif ediyorum.

Saygılarımla. 29 . 3 . 1976

Erzincan
Niyazi Ünsal

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkan ikinci önergem vardır.

BAŞKAN — Okunmasını mı istiyorsunuz efendim.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Tabii esas konu o, şimdi okunan ret edilen önergem.

BAŞKAN — Okutturuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İşkence olaylarıyla ilgili, Mart 1976 da verdiğim araştırma önergesi, C. Senatosunun 9.11.1976 günlü Birleşiminde görüşülerek reddedilmiştir.

C. Senatosunda çoğunluk o gün; işkence olaylarıyla ilgili söylediklerimize katılmadı. Gösterdiğimiz resmi belgeler, sıraladığımız olaylar, işkencenin varlığını kanıtlamaya yetmedi.

Oysa, bu olaydan kısa bir süre sonra Diyarbakır'da Gökhan Eğde'nin işkence sonucu öldüğü açıklandı. Bizim, «İşkence yok» dediğimiz bir sırada, işkence haberleri daha sık duyulmaya başladı. Bu günde durum aynıdır. Her gün ülkenin bir köşesinden işkence

edilen bir yurtdaşın acı haberi gelmektedir. Geçen gün bu acı haberlerden birini daha Tunceli Milletvekilleri açıkladılar. Pir Ahmet Solmaz isimli yurtdaşımız işkence sonucu ölmüş... Pir Ahmet Solmaz'a yapılanları yazılan rapordan alıntılırsak sanırım söyleyecek sözümüz kalmaz.

İşte Pir Ahmet Solmaz'ın ölü görünümü.

«... İki kulak memesinden, el ve ayak küçük parmaklarından, göbeğinden, tenasül uzvundan, sol memesinden elektrik verilmiş, sağ ayağının baş parmağı sökülmüş, sağ ayak bileği zincirle sıkılmış, vücudunun pek çok yerinde sigara söndürülmüş, makatından jop sokularak bağırsakları yırtılmış, alınına ve burnuna sert cisimlerle vurulmuş ayak altları şişmiş ve patlamıştır.»

Bunları Pir Ahmet Solmaz söylemiyor, ölüsündeki görüntüsünden alınmıştır.

«... İşkence yok» diyenler, bu sonuçlar üzerinde biraz düşünmelidir. Böylesi olayların sürdüğü ülkede, Devleti Devlet yapan kurumlar çürümüş - çökmüş demektir. Bizim «İşkence yok» dediğimiz bir sırada, yurtdaşlar işkencenin varlığını yaşamlarını yitirerek kanıtlıyorlar. İş, araştırmaya yer kalmayacak ölçüde açıktır, kesindir. Güvenlik kuvvetlerinin eline düşen yurtdaşlara işkence yapılmaktadır.

Bu nedenle işkence ile ilgili önergem yeni den veriyorum. Anayasanın 88 nci C. Senatosu İçtüzüğü'nün 133 ve 134 ncü maddeleri uyarınca İşkence olayları ile ilgili C. Senatosu araştırması açılması için gereğinin yapılmasını dilerim. 27.9.1977

Erzincan Senatörü
Niyazi Ünsal

BAŞKAN — Önerge sahibi olarak Sayın Ünsal, buyurun efendim.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Türkiye'de çok ilginç olaylar yaşanıyor. Elbette Türkiye'nin Meclisi Türkiye bütününden ayrılamaz. Meclisimizde de cidden çok ilginç, çok düşündürücü birtakım işlemler sürüyor, görünüm izliyoruz. İşte, işkence gibi çok önemli bir konunun görüşüldüğü bir sırada, işkence gibi insanlık suçu olan bir konunun şu anda, şurada işleneceği sırada Hükümeti yerinde göremiyoruz. Hükümeti yerinde göremediğimiz gibi, bazı gruplarımızın büyük çoğunluğunu, bazı grupların tamamını yerinde göremiyoruz.

Değerli arkadaşlarım;

Bu iş böyle sürmez. Buna hepimiz, hep bera-

ber mutlaka bir çare bulmalıyız. Anayasamıza girmiş gruplar var burada, Tabii Senatörler var burada. Bunların niçin seçildikleri ve Senatoda niçin bulunması gerektiği Anayasamızın yazgısında vardır. Böylesine önemli konuların görüşüldüğü bir sırada bunlardan hiç kimsenin Senatoda bulunmaması, artık kendilerinin varlığı üzerinde de bizi düşündürmektedir.

Bunun dışında, ben bu önergeyi, işkenceyle ilgili önergeyi 1976 Mart'ında verdim. O zaman İktidarda olanlar işkenceyle ilgili görüşmelerin tamamı tamamına karşısına dikildiler; Türkiye'de işkence olmadığını söylediler ve görüşmeler sonunda, bu kürsüde raporlarıyla, yazılarıyla, fotoğrafı görüntüleriyle ispatlamaya çalıştığım, ölülerinin, sakat kalanlarının adını verdiğim bir görüşme sonunda önergeyi oylarıyla reddettirdiler.

Görüyorum ki, şimdi aynı partiler, aynı gruplar iktidardan ayrılmış muhalefete geçtikleri zaman, Türkiye'de işkencenin olduğunu ve işkence üzerinde araştırma işlemlerinin yapılmasını istediklerini, Meclise verdikleri önergelerden ve sık sık Radyo'ya verdikleri açıklamalardan anıyoruz.

«İlginç durumlar izliyoruz.» dedim. 1976'da benim önergeyi oylarıyla kabul edip işkence üzerinde araştırma açılmasını isteyen Partinin, şimdi işkenceyle ilgili işlemlerin açılmasını istediğini de görüyoruz; yani tam bir değişim içerisindeyiz. İktidara geldiğimiz zaman işkencenin olmadığını söyleyeceğiz, iktidardan ayrıldığımız zaman, muhalefete geçtiğimiz zaman iktidarın varlığını, işkencenin varlığını kanıtlamaya çalışacağız... Bunun için «Türkiye'de ilginç birtakım görünüşler izliyoruz» dedim. İster muhalefettikiler kabul etsin, ister iktidardakiler, isterse her ikisi el ele vererek Türkiye'de işkencenin olmadığını söylesinler, değerli arkadaşlarım; Türkiye'de işkence vardır. Şu günlerde de işkence Türkiye'de eskiden olduğu gibi sürmektedir.

İşte elimde bir fotoğraf, şubat 1978'de verilmiş bir rapor. Bu önergenin bugün görüşüleceğini sanmadığım için hazırlıklarımı getiremedim. Yalnız İskenderun'dan Şefik Zan'la ilgili rapor ve Şefik Zan'la birlikte yanındaki bir işçinin bacaklarına, ayaklarına yapılmış işkence izlerini gösteren fotoğraf var elimde. Her iki işçinin de fotoğrafından görüyorum ki, ayaklarının altındaki şişlikler tam portakal biçiminde kabarmış. Görmek isteyen arkadaşlara bu fotoğrafı vereyim izlesinler. Bunlar yeni günlerin, şu günlerin

işkence izleri; işkence edilenlerin fotoğrafları ve raporları.

Biz kabul edelim etmeyelim, «Vardır» diyelim, demeyelim; biliyoruz ki, benim işkenceyle ilgili önergemizin Senatoda reddedildiği günlerde Gökhan Eğde'nin Diyarbakır'da işkence sonucu öldürüldüğünü ve biraz evvel önergemde alıntıladığım, yine bir raporda belirtildiği üzere, Tunceli'de Pir Ahmet Solmaz'ın yine işkence sonucu öldürüldüğü biliniyor. Bunların işkence sonucu öldüğü mütehasşis doktorların heyet olarak verdiği raporlarla anlaşılmıştır. Her gün telefonlarla, mektuplarla bizlere pek çok kimsenin işkence gördüğü haberleri geliyor, haberleri veriliyor.

Sayın Senatörler;

İşkence karşısında susmak, bu kadar bilgiye ve belgeye rağmen «İşkence var mıdır, yok mudur?..» diye düşünmek bile bence bu insanlık suçuna bir bakıma iştirak etmek demektir. Hepimizin, iktidardaki partiler, muhalefetteki partiler elele vererek Türkiye'de bu iğrenç işlemin, çağdışı tutumun yapıp yapılmadığını, yapıyorsa kimlere ve neden yapıldığını ortaya koymamız, kanıtlamamız gerekir.

Bunun karşısında susmak, bunun karşısında bir araştırmadan kaçınmak bence işkence yapanlara yardım etmek demektir, bu adı fiile göz yummak demektir. Bunun için ben iktidardaki partilerin ve hükümetlerin böylesine bir iddianın karşısında derhal tüm demokratik müesseselerini harekete geçirerek, tüm inceleme mekanizmalarını harekete geçirerek konunun aydınlığa çıkarılmasına yardımcı olmasını bekliyorum.

Muhalefetteki arkadaşlardan özellikle rica ediyorum. Meclis kesiminde verdikleri önergelerde samimi iseler, bu önergeyi desteklesinler. Bu önergeyle ilgili yapılacak işlem, onları oradaki konulara da götürecektir. Eğer «İddia edilenler şu günlerde yapıldı» dedikleri varsa, geçmişte benim yerlerini, raporlarını, kanıtlarını ortaya koyduğum gibi, bugün kendi iddialarıyla ilgili kanıtlarını da ortaya koyarlar. Gerek ülkemiz için, gerekse insanlık için yüzkarası durumunda olan bu konunun üzerine Cumhuriyet Senatosunun da eğildiğini kanıtlamış olacağız ve birçoklarının sakat kaldığı, yaşamını yitirdiği konuyu önlemiş bulunacağız ve varsa hakikaten bu işleri işleyenler, ki, ben asla yok demiyorum; Türkiye'de işkence yapılmaktadır, yapılmıştır. Türkiye'de yapılan işkencelerle pekçok yurttaşımız sakat kalmıştır, en hayati organlarını kaybetmiştir, pekçokları da sadece hayati

organlarını kaybetmekle kalmamış, yaşamlarını da yitirmişlerdir.

Bunun için ben 1976 yılı mart ayından bugüne kadar hep bu konuyla ilgilendim; bugün de ilgilenmek istiyorum. Elbette ki, böylesine bir konuyla hepiniz de ilgilenmek istersiniz. Bu nedenle önergem kabul edilerek, bu konu üzerinde bir araştırma açılmasını diliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın senatörler;

Önerge okundu, dinlediniz; İçtüzüğümüzün 133, 134 ve 135 nci maddeleri gereğince işlem yapılacaktır.

Önerge sahibi gerekli izahatı vermiştir.

Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler...

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Şimdi oylamaya geçtik efendim.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Daha evvel söz istedim, görmediniz.

BAŞKAN — Neyin usulü hakkında söz istiyorsunuz efendim?

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Efendim, Sayın Ünsal görüşmelerinde, «Cumhuriyet Senatusunda bugünkü görüşmeler arasında bazı grup üyelerinin bulunmadığını, bazı gruplara mensup üyelerin de çok az sayıda olduklarını» ifade ettiler. Bunun sebebi var ve biz bugün burada vazife göremez hale gelmişizdir. Bunu usul olarak kürsüden arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Bunun usulle alakası yoktur efendim.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Var efendim var.

BAŞKAN — Şayet Umumî Heyette ekseriyet yok iddiası mevcut ise bunun da İçtüzüğümüze göre usulü vardır; talep edilir, gereği yapılır efendim.

M. TEVFİK ELMASYAZAR (Manisa) — Kaldı ki, oylamaya geçildi, mümkün değil.

BAŞKAN — Efendim, önergeyi dinlediniz, önerge sahibi gerekli izahatı verdi. Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Bugünkü işkeneler de dahil değil mi?..

BAŞKAN — Kabul edilmiştir efendim.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Usul hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Ne usulü Sayın Ege?

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Müsaade ederseniz arz edeyim efendim.

BAŞKAN — Efendim, usul hakkında sizin söz istemeniz demek, benim yanlış bir işlem yaptığım demektir. Nerede yanlışlık yaptığımı söyleyiniz.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Efendim, yapılan yanlışlık zatînalınıza ait değil; tümüyle Başkanlık Divanına ait bir hata. Hata hem de; usulsüzlük de değil, müsaade ederseniz arz edeyim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

FEVZİ ÖZER (Muğla) — Oylama işlemi bitti Sayın Başkan.

BAŞKAN — Oylama tamam efendim, kabul edildi, onunla alakalı değil beyefendiler.

Buyurunuz efendim.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Olabildiğince kürsüye az çıkmaya kararlıyım ve sizleri de fazla işgal etmek istemiyorum.

Ancak, Sayın Ünsal'ın burada konuşmaları esnasında ifade ettikleri bir husus var ki, bu sadece şu veya bu önerenin kabulü veya reddi, şu görüşmenin, şu kanun teklif veya tasarısının görüşülmesi veya müzakeresi meselesi değil. Tümüyle bugün Cumhuriyet Senatosunun Umumi Heyet müzakereleri usulüne uygun, kemaliyle yürütülememektedir.

Yürütülememesinin sebebi, Sayın Başkanlık Divanının; yani bugün Divanda bulunan Sayın Başkanımızın değil, Divanın; başta Cumhuriyet Senatosu Başkanı ve Millet Meclisi Başkanı olmak üzere, tutumlarının çok hatalı olmasından meydana gelmektedir.

Dünyanın hiçbir parlamentosunda parlamentolar devamlı olarak on saat, yirmi saat bir yerde oturmazlar. Her yerde zaman zaman dinlemek istemedikleri veyahut kendilerine göre söyle veya böyle telakki ettikleri konuları takip etmek istemedikleri zaman salondan çıkarlar ve dışarıda kendilerinin istirahat edecekleri, dinlenecekleri ve tekrar salona girebilecek gücü kendilerinde görececek, toparlayacak hale gelmeleri için kulislere vardır, oturacak yerleri vardır.

Muhterem arkadaşlarım;

Hadiselerin büyüüp muhakkak bir bela haline geldikten sonra tedbir almaya kalkarsak hiçbir yere varamayız. Dikkat buyurunuz koridorlara, dikkat buyurunuz kapılara; inanınız ben sabahleyin erken ge-

len bir kişiyim, saat 9'dan itibaren giriş kapılarından girilemiyor. Giriş kapıları lebalep insanla dolu. Kim olduğu, ne olduğu, kime geldiği, niçin geldiği belli olmayan kişiler ve bu kişiler nerelerden girer, nerelerden müracaata başvurur, hepsinin usulü ve yolu vardır, hepsi tanzim edilmiştir; ama bir kargaşalık almış yürümüştür.

Birinci kapıdan parlamenterler girer. Döner kapının üstünde yazıyor, «Senatör ve milletvekilleri girer» diye. İnanınız ben bu sabah o kapıdan girebilmek için bir dakika, iki dakika orada bekledim. O giriyor çıkıyor, o giriyor çıkıyor ve böylelikle parlamenterlerin şu binanın içerisinde huzur içinde çalışmalarına imkân kalmıyor.

Şimdi bakınız, burada bir arkadaşımız gündem dışı konuşma yapıyordu, bazı arkadaşlarımız dinlemek arzu etmedi ve kendisi de gayet normal karşıladı, hatta kahve çay ikramında bulundu, çıkıldı. Eskiden çıktığımız zaman şu koridorda bir oturacak yer bulurduk. Arkadaşlar, şimdi çıkıyorsunuz geçecek yer yok ve buradan çıkan parlamenter, senatör veya milletvekili o koridorda oturacak yer bulamayınca kendiliğinden ya grupuna doğru çekip gidiyor yahut ta Parlamento'yu terk ediyor.

İşte bu çalışmamıza sekte vuruyor ve bu yalnız çalışmamıza sekte vurmamakla da kalmaz muhterem arkadaşlarımız; yarın olmayacak hadiselerle karşı karşıya kahrız. Tedbirler daha önceden alınır. Hadise büyüdüktan sonra, başa bir dert geldikten sonra olmaz.

Maalesef Millet Meclisi Başkanı da, Cumhuriyet Senatosu Başkanı da güllünc mevkiye düşmektedirler. Birçok yazılar yazmışlardır: ne asansörde bu yazıların bir geçerliliği vardır, ne koridorlarda vardır, ne de Meclis binasının civarında vardır, yoktur.

Elinizi vicdanımıza koyun, hangi arkadaşım bu meselede bu gidişattan memnunsunsa «Ben memnunum» desin... Sanmıyorum. Ben demiyorum ki, seçmenimizle vatandaşımızla temas etmeyelim; hepsini yapalım, ama bunların bir nizamı var, bir yolu var, bir saati var... Hayır arkadaşlar, sabahın saat sekizinden Parlamento dağılıncaya kadar bu koridorlarda yürüyecek yer bulamıyorsunuz. Ondan sonra elbette dışarı çıkan arkadaşlarımız şurada bir çay içip, biraz istirahat edip tekrar dönme imkânına sahip olamazsa, sıkıntı basıyor, bırakıyor gidiyor. Ondan sonra elbette en mühim meselelerin müzakerelerinde burada bizim maalesef tam manasıyla, kemaliyle üzerinde durmamıza, mütalaa beyan etmemize, mütalaa beyan eden-

leri dinlememize, salim bir kafa ile neticeye varmamıza imkân yok.

Şimdi, bilmiyorum Sayın Başkan müzakereyi devam ettirecek mi, kapatacak mı? Fakat hepimiz çıktığımız zaman koridoru göreceğiz; geçebilene aşk olsun. Her taraf lebalep insan dolu.

Arkadaşlar;

Bu olmaz. Lütfen Başkanlıktan rica ediyorum. Sayın Başkanımız bunu Cumhuriyet Senatosu Başkanına mı ileticek, bunu Başkanlık Divanına mı götürecektir, Danışma Kuruluna mı götürecektir; bunun bir tedbirini alalım muhterem arkadaşlarımız. Saygısızlıklar oluyor, birbirini tanımayan insanların davranışları oluyor. Yarın müessif hadiselerle karşı karşıya kalırız, işin içinden çıkamayız. Burası Parlamentodur. Bunun kendine göre adabı vardır. Bunun içinde hareket etmek imkânına sahip olalım. Sıkıntı duyuyoruz, üzüntü duyuyoruz ve bunlar iyi şeyler değil, çalışmamıza sekte veriyor.

Sayın Başkanım, çalışmaya sekte verdiği için usul hakkında söz alarak beyanda bulunmak istedim. Hakikaten eğer buranın bir asayışı temin edilse, bu koridorlarda milletvekili ve senatörlerin istirahati yine temin edilse, sanmıyorum ki, daha müzakerelerin başında arkadaşlarımız salondan ayrıldıktan sonra bırakıp gitsinler.

Bunu arz etmek için çıktım, rahatsız ettim, özür diler, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

Şimdi efendim, Sayın Niyazi Ünsal'ın işkence olaylarıyla ilgili araştırma isteyen önergesi Yüksek Heyetinize kabul edilmiştir.

Şimdi sırasıyla kaç üyeden teşekkür etmesi gerektiğini rica ediyorum?..

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — 11 üyeden.

BAŞKAN — Biliyorsunuz Tüzüğüme göre, başka birçok komisyon oldu. başka komisyona da bu görev verilebilir, bu takdirlerinize aittir.

11 üyeden kurulmasını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu komisyona ilk başladığı tarihten itibaren iki ay süre verilmesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gerektiğinde Ankara dışına dahi tahkikat için seçilecek olan komisyonu gitmesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

27. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, çay üretimi ile ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/74)

BAŞKAN — Sayın Talât Doğan?.. Burada.

Hükümetin bulunmasını istiyor musunuz efendim?

TALÂT DOĞAN (Rize) — İstemiyorum.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Senato Araştırması isteyen : Talât Doğan Rize Senatörü.

Araştırma konusu : Çay üretimi ile ilgili konular.

Giriş :

Bugün Doğu Karadeniz bölgesinde takriben beşyüzyirmi bin dönüm arazi üzerinde 135 bin üretici tarafından çay tarımı yapılmakta, 3,5 milyon vatandaşımızın temel geçim kaynağını teşkil etmektedir. Çay - Kur teşkilatına ait 1 400 alım yerinde üreticiden yılda 350 ilâ 380 bin ton yaş çay yaprağı alınarak 50 ilâ 60 bin ton kuru çay imal edilmektedir. Ancak, yaş çay yaprağının toplanmasından fabrikalara taşınmasına ve kuru çay imali ile depolanması, paketlenmesi ve yurt sathına dağıtımında yapılan hatalar, geleceğe yönelik plansız, programsız çalışmalar yüzünden çaycılığımız milletimiz ve Doğu Karadeniz bölgesi halkı için ızdırıp kaynağı olmuştur. Bu gidişle olmakta devam edecek telifisi imkânsız halkımızın aleyhine sonuçlar doğacaktır.

Çay konusu :

1. Gümrük ve Tekel Bakanlığına bağlı Çay - Kur Genel Müdürlüğüne çay sanayii yürütülmektedir. Bu kurumun halen Merkez Bankasına 2,5 milyar çay üreticisine 2 milyar borcu vardır. Bu sene çay üreticisinin parası ve işçi ücretleri zamanında ve tamamen ödenemediğinden (azar, azar ödemeler yapılmaktadır) son zamlar ve devalüasyon yüzünden kısmen ellerine geçen para ile ancak ihtiyaçlarının 3/1'ini karşılayabilmişlerdir. Hükümetin özlük hakları ihlâli yüzünden işçiler, çay üreticisi mağdur edilmiş, yoksulluğa itilmişlerdir.

2. Çay kurumu halen 36 imalât fabrikası, 3 200 ton/gün kapasite ile ürün işleyecek güçtedir. Oysa ki bu fabrikalar 9 000 ton/gün forse kapasite ile çalışmaya, kalitede fedakârlık yapmaya (az fermente olmuş, az kıvrılmış, kısmen yanık) ve nihayet büyük miktarda imhalara sebebiyet verilmektedir. 1977 yılında 35 bin ton yaş çay yaprağı denize dökülerek imha edilmiştir. Yani 350 milyon Türk lirası denize atılmıştır.

Çay fabrikaları kapasitesi ve yerleri yanlış tespit edilerek çay bahçelerine uzak bölgelerde inşa edilmişlerdir. Yaş çay yaprağı üretimi hesaplanmadığından ihtiyaç olan fabrikaların tespiti ve zamanında yapılması sağlanamamıştır.

3. Üretilen kuru çayın paketlenmesi İstanbul ve Ankara fabrikalarında yaptırılması politikasında ısrar edilmesi çayın hidrokopik hassası yüzünden nefasetinin bozulması bir yana kilometrelerce uzağa kuru çayın paketlenmek için taşınması maliyetin yükselmesine ve yolsuzluklara sebebiyet verilmesine yol açmaktadır. Üretilen kuru çay, paketlenemediğinden büyük zararlara sebebiyet verilmektedir. 1976 yılında 59 880 ton kuru çay üretilmiş 45 600 tonu paketlenmiş, 14 280 tonu paketlenememiştir.

4. Yurt içinde çayı pazarlayan Tekel Genel Müdürlüğüne mevcut depo kapasitesiyle belli miktarda stoklama imkânlarına sahip değildir. Paketli çay üretiminde geçmiş yıllarda yurdumuzun gerçek tüketim rakamı saptanamamış ve gerekli yatırım yapılamamıştır. Bütün çay fabrikalarının her tarafı kuru çay çuvalları ile dolu olmasına rağmen dağıtım arzı edilen şekilde yapılamadığından yurdumuzda çay sıkıntısı çekilmekte ve çaylar beceriksizlik yüzünden çürümektedir.

5. Çay bölgesi haritası yapılmamıştır. Bu yüzden çay kampanyasının başlama ve bitirilmesi zamanlarında ihtilâflar olmakta çay üreticisi mağdur edilmektedir ve bu yüzden Çay - Kur lüzumsuz büyük masraflara katlanmak zorunda kalmakta bu da çay maliyetinin yükselmesine sebep olmaktadır.

6. Çay kampanyasında yaş çay yaprağı toplanmasında ne miktar çay yaprağının koparılacağı ve ne ile koparılacağı kesinlikle ilmi bir standarda bağlanmamış olduğundan kalite bozukluğuna sebebiyet verilmektedir.

7. İşçi kesiminde çalışan eksper, kayıtçı ve kantarcıların yetiştirilmeleri sağlanmadığından gerekli bilgilerden yoksundurlar. Bu yüzden istenilen nitelikte ürünün satın alınması zorlaşmaktadır.

Yukarıda 7 başlıkta sıralanan temel sorunları incelemek, araştırmak ve gereken düzenlemelere girişmek üzere Anayasanın 88 ve İçtüzüğüne 133 ncü maddelerine göre bir Senato Araştırması açılmasına karar verilmesini saygıyla arz ederim. 12.10.1977

Rize Senatörü

Dr. Talât Doğan

BAŞKAN — Sayın Doğan, ilave edecek bir şeyiniz var mı efendim?

TALÂT DOĞAN (Rize) — Sayın Başkanım durum açık; önergemin kabulünü rica ediyorum efendim.

BAŞKAN — Tamam efendim.

Efendim, şimdi Sayın Talât Doğan'ın Rize'de çayla ilgili olan araştırma isteyen önergesini dinlediniz. Bu araştırma komisyonunun kurulup kurulmamasını oylarınıza arz ediyorum : Kurulmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Araştırma komisyonu kaç kişiden teşekkül etsin efendim?..

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — 11 kişi olsun efendim.

BAŞKAN — 11 kişi.

Bu komisyonun 11 kişiden oluşmasını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Aynı komisyona iki ay müddetle çalışma süresi verilmesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gerektiği zaman Ankara dışında da araştırma yapabileme imkânını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

28. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, sağlıkta can güvenliği konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/75)

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, sağlıkta can güvenliği konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi vardır.

Sayın Doğan, Hükümet bulunmadan bunun okunmasını ister misiniz efendim?..

TALÂT DOĞAN (Rize) — Hükümetin bulunduğu bir Birleşimde okunsun efendim.

BAŞKAN — İstiyorsunuz. Binaenaleyh, bu gelecek Birleşime ertelenmiştir.

Sayın senatörler;

Şimdi, Gündemimize göre Dilekçe Karma Komisyonu ile ilgili bölüme geldik. Karma Komisyon Başkanı?.. Yok. Bu bakımdan bunu görüşmemiz mümkün değildir.

Böylece, bugünkü Gündemimizde bulunan işlemleri bitirmiş olduk. 16 Mayıs 1978 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 17.15

VI. - SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Baha Akşit'in, Denizli iline bağlı bazı ilçe ve köylerde meydana gelen olaylara dair sorusu ve İçişleri Bakanı İrfan Özaydın'ının yazılı cevabı. (7/882)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sayın İçişleri Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını delaletlerinizi istirham ederim.

Cumhuriyet Senatosu
Denizli Üyesi
Dr. Baha Akşit

1. Denizli Acıpayam ilçesinde bir gece saat 23.00'te CHP İlçe Başkanı ile bazı TÖB - DER'lerin başında bulunduğu 200 ile 300 kişilik bir kalabalık tarafından bazı vatandaşların ticarethane ve yazhaneleri tahrip edilmiş ilçeye bir korku havası verilme istenmiştir. Bilahare aynı ilçenin Yeşilyuva kasabasında Kızıldere'yi öven, devleti kötülemeyi hedef alan slogan, şarkı ve hareketlerle başlayan hadise neticesi birçok işyeri tahrip edilmiştir. Yine bazı TÖB - DER'

lilerin rol aldığı bu hadisenin meydana getirdiği endişe ve korku devam etmektedir.

Her iki kasaba ve civar köylerde gergin havanın devam etmekte olduğuna göre tedbir alınması düşünüyor mu veya ne gibi tedbirler alınmıştır.

2. Yine Denizli'nin Çal ilçesine bağlı Bekilli bucağında bir kısım eli silahlı zorba kasabayı geceleri sokağa çıkılmaz hale getirmiştir. Ve yine bu bucağa bağlı Kutlubey (Moraca) kasabasında her gün aynı tarz hareketler devam etmekte Kutlubey'lilerin pek çoğu tarlalarına, bağlarına çalışmaya gidememektedir. Bir vatandaşımızın minibüsü tahrip edilmiştir. Kutlubey'liler malını mülkünü terk edip kaçmayı tercih etmekte, satmaya dahi cesaret edememektedir. Sanki bu kasaba Türkiye Cumhuriyeti hudutları dışında imişcesine mahallelere değişik isimler verildiği Kızıldere'de ve diğer bazı yerlerde Devlet kuvvetleriyle müsademe sırasında ölenlerin anma yeri halini aldığı söylenmektedir.

Kutlubey'in evlerinde, sokaklarında bu olayların dile getirildiği, övüldüğü hatta son günlerde bazı İ-

tanbul gazetelerinde kurtarılmış bölge olarak ilan edilen Ümraniye ve Dudullu gibi davranışların devam ettiği belirtilmektedir. Bu hadiselerin pek çoğunda TÖB - DER'in bazı üyelerinin rol aldığı da ifade edilmektedir.

Bu durum bazı kasaba ve köylerimize sırayet istidadındadır.

Her an parlamaya hazır görülen bu hal muvacehesinde Sayın İçişleri Bakanının durumdan bilgisi olup olmadığını, bilgisi var ise ne gibi tedbirler almayı düşündüğünün yazılı olarak bildirilmesine delaletlerinizi arz ederim.

TC

İçişleri Bakanlığı

9 . 5 . 1978

Özel Kalem Müdürlüğü

TBMM ile İlişkiler Bürosu

Sayı : 11 - 13/522

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 11 . 4 . 1978 gün ve Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü 14807-6360/7-882 sayılı yazıları.

Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Baha Akşit'in, Denizli iline bağlı bazı ilçe ve kasabalarda meydana gelen olaylarla ilgili olarak Bakanlığuma yönelttiği yazılı soru önergesi incelenmiş, valilikten alınan bilgilere göre yanıtları aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

1. Denizli il Acıpayam ilçe merkezinde 23.1.1978 günü saat 22.00 sıralarında ilçe halkından sağ görüşlü, ticaretle uğraşan Şeref İrgen ile, sol görüşlü ve TÖB - DER ilçe lokalinde çalışan Hamdi Kaval arasında bir kız yüzünden başlayan tartışmanın kavgaya dönüşmesi üzerine, her iki kişinin taraftarlarından oluşan grupların büyüdüğü ve 250 kişilik bir grupun Şeref İrgen'i kovaladığı, bu kişinin dükkânına doğru kaçarken ruhsatsız tabancasını kalabalığa yönelterek gelerseniz vururum şeklinde tehditte bulunduğu ve daha sonra Hamdi Kaval'ı karın boşluğundan ağır şekilde yaraladığı; bunu gören kalabalığın taşkınlığı sonucu sağ görüşlü bilinen 5 kişinin dükkânıyla, Ülkü - Bir'e ait lokalin ve AP ilçe Başkanı Avukat Naim Caner'e ait yazılanın'n, cam, kapı ve çerçevelerinin kırıldığı;

Olaya Acıpayam ilçesi Polis ve Jandarma kuvvetleriyle anında müdahale edildiği ve olayların büyümesini önlemek için il merkezi ile Tavas ilçe merkezinden takviye ekiplerinin ilçeye gönderildiği, gerekli önlemlerin alındığı, geniş çapta aramalar yapıldığı ve bu olaydan sonra ilçe merkezinde herhangi bir toplumsal olayın meydana gelmediği ve durumun nor-

mal olduğu; yukarıda belirtilen olay sanıklarının Adalete teslim edildiği ve soruşturmanın Acıpayam C. Savcılığınca bizzat yürütüldüğü;

2. Acıpayam ilçesine bağlı Yeşilyuva kasabasında 4 . 3 . 1978 günü saat 23.00 sıralarında sağ görüşlü Hüseyin Aygün ile sol görüşlü Osman Şaşmaz arasında çıkan tartışmanın, taraftarlarının da katılımıyla kavgaya dönüştüğü, kalabalığın tahminen 50 kişiyi bulduğu ve karşılıklı olarak birbirlerine ait 17 adet dükkân ve kahvehane camlarının atılan taşlarla kırıldığı;

Olaya ilçe Jandarma Bölük Komutanlığınca ol konularak büyümeden bastırıldığı, çıkması muhtemel olayları önlemek için ayrıca il Jandarma Alay Komutanı ile takviye ekiplerin olay yerine gönderildiği ve gerekli tüm önlemlerin alındığı;

Olayın soruşturmasının Acıpayam C. Savcılığınca yürütüldüğü, olayla ilgili görülen 18 kişinin gözaltına alınıp, zabıtaya mukavemet, darp ve toplu zarar verme suçlarından 9 sanığın adli mercilere sevk edildiği, ilk sorgularından sonra tutuklandıkları;

Olayın, önerge metninde ileri sürüldüğü gibi, Kızıldereli'yi öven, Devleti kötülemeyi hedef alan slogan ve şarkılarla başlamadığı, tamamen yukarıda açıklandığı şekilde oluştuğu; alınan etkili önlemlerle bu olaydan sonra kasabada başka bir şiddet olayının meydana gelmediği ve kasaba merkezi ile çevre köylerde asayişin tamamen normal olduğu; anlaşılmıştır.

3. Denizli iline bağlı Çal ilçesi Bekilli bucağında, 12 . 2 . 1978 günü saat 21.30 sıralarında, Bekilli Ülkü Ocağı Derneği ile Devrimciler Derneği üyeleri arasında çıkan bir tartışmanın kavgaya dönüştüğü, Ülkü Ocağı Derneği üyelerinden Hasan Özdemir ile Muzaffer Özdemir'in av tüfeği ile etrafa rastgele ateş etmeleri ve bu sırada evinin balkonunda bulunan Hayriye Özen'in gözünden yaralandığı, ayrıca her iki dernek üyelerinden çeşitli yerlerinden yaralananlar olduğu; bu arada Ülkü Ocağı binasının çayhane kısmının ön camlarının kırıldığı;

Olaya anında, Bekilli Karakol Komutanlığı ve Çal İlçe Jandarma Bölük Komutanı komutasına 25 kişilik bir kuvvetle müdahale edilerek büyümeden bastırıldığı, çıkması muhtemel olaylara karşı da ayrıca il merkezinden takviye ekipleri kasabaya gönderilerek, gerekli tüm önlemlerin alındığı;

Yapılan soruşturma neticesinde, adli mercilere sevk edilen her iki derneğe mensup üyelerden 17 kişinin mahkemece tutuklandıkları;

Bu olay dışında, bucak merkezinde başka bir şiddet olayının meydana gelmediği ve önergede iddia edildiği şekilde hiçbir kişinin gece ve gündüz bucak merkezinde eli silahlı dolaşmadığı, alınan etkili önlemlerle asayişin normal olduğu;

4. Bekilli bucağına bağlı Kutlubey kasabasından Ege Üniversitesi Fen Fakültesi öğrencisi Nevzat Gökçen'in, 14 . 1 . 1978 günü saat 21.45 sıralarında kasaba içinde bulunan Ali İhsan Canverdi'ye ait kahvehane önünde bulunan ve kısa bir süre önce aynı kahvehanede bir kumar meselesi yüzünden ağabeyisi ile kavga etmiş olan altı kişinin, ağabeyisine küfür ettiğini duyması üzerine kendisinin de karşılık verdiği, bunun üzerine aralarında başlayan kavga sırasında Ali İhsan Canverdi'nin, Nevzat Gökçen'in başına çekiçe vurduğu ve öğrenci Nevzat Gökçen'in aldığı bu çekiç darbesi sonucu beyin kanamasından hayatını kaybettiği;

Bu öldürme olayını siyasi nedenlere bağlayan bir grup gencin, «Mahir Çayan, Deniz Ulaş, Kurtuluş kadar savaş...» sloganlarıyla Ali İhsan Canverdi'ye ait kahvehanenin mefruşatını tahrip ve evinin camlarını kırdıkları, Faik Canverdi'ye ait otoyu da yarakarak kısmen tahrip ettikleri;

Olaya Çal İlçe Jandarma Bölük Komutanı komutasındaki bir ekiple müdahale edilerek bastırıldığı, ayrıca çıkması muhtemel yeni olayları önlemek için il merkezi ile Çivril İlçe Jandarma Birliğinden takviye kuvvetlerinin olay yerine gönderilerek gerekli önlemlerin alındığı;

Olayın soruşturmasının bizzat Çal C. Savcılığınca yapıldığı; öldürme olayı ile ilgili görülen 6, tahrip olayı ile ilgili görülen 15 kişinin yakalanarak adli mercilere sevk edildiği ve tamamının tutuklandıkları;

Yukarıda da açıklandığı gibi Nevzat Gökçen'in ölümü ile sonuçlanan bu olayın, bir kumar meselesinden çıktığı, siyasi veya ideolojik bir yönünün bulunmadığı;

Kutlubey kasabası ile ilgili olarak, Denizli Valiliğine gönderilen imzasız ihbar mektupları üzerinde dahi titizlikle durulduğu ve bizzat ilçe kaymakamlığı ve vali tarafından incelendiği; kasabada vatandaşlar arasında kin ve husumete dayanan bir düşmanlığın bulunmadığı, ancak birkaç genç tarafından bir özentinin sonucu olarak duvarlara yazı yazılmak suretiyle gösterilere girişilmekle beraber, bu hareketlerin sık sık yapılan kontrollerle giderildiği;

Önerge metninde ileri sürüldüğü gibi, kasabada

kişilerin tarla ve bağlarına çalışmaya gidemedikleri; bu yerin Kızılder'e'de ve diğer bazı yerlerde ölenlerin anma yerleri haline getirildiği iddialarının tamamen gerçek dışı olduğu;

Olay tarihinden beri gerekli önlemlerin alındığı ve başka hiçbir olayın çıkmadığı; tarla, bağ ve bahçelerine çalışmaya gidilemediği şeklinde tek bir şikâyetin valiliğe gelmediği, esasen herkesin normal olarak işyerlerinde çalışmalarına devam ettikleri; çıkması muhtemel olaylara karşı da gerekli tüm önlemlerin alındığı; saptanmıştır.

Arz ederim.

İrfan Özaydın
İçişleri Bakanı

2. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, Ayşe Akıncı ve Burhan Akıncı'nın yetim maaşlarına dair sorusu ve Milli Eğitim Bakanı Necdet Uğur'un yazılı cevabı. (7/886)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Aşağıdaki sorunun Sayın Milli Eğitim Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

20 . 4 . 1978

Rize Senatörü
Dr. Talât Doğan

Soru :

İçişleri Bakanlığı Özel İdareler ve Belediyeler Zat Maaşları Sandığı İdare Kurulundan 2013 - 2014 sayılı kanunlar gereğince verilmesi gerekli kat - sayı irtibak farkları için dosya no: 212 - 899-A Ayşe Akıncı ve Burhan Akıncı hakkında gönderilen yetim maaşlarını alabilmeleri için Milli Eğitim Bakanlığı Emekli Tahsis Dairesince ilgili kuruluşa ne zaman cevap verilecektir

TC

Milli Eğitim Bakanlığı

10 . 5 . 1978

Bakanlık Müşavirliği

Sayı : 131

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi: 24 . 4 . 1978 tarih ve 14951-6408-7/886 sayılı yazınız.

Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Necdet Uğur
Milli Eğitim Bakanı

Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız.

Rize - Pazar ilçesi Cinciova köyü okulu öğretmeni iken 30 . 9 . 1926 tarihinde mahûlen emekliye ayrılan ve 19 . 12 . 1967 tarihinde ölen Dursun fikri Akıncı'nın 2013 sayılı Yasaya göre intibakı yapılmış, kızı Ayşe Akıncı ile oğlu Burhan Akıncı'nın yetim aylıkları 12 katsayıya göre yükseltilerek bununla ilgili evrak, aylık farkları kendilerine ödenmek üzere, 24.3.1978

gün ve 63083 sayılı yazımız'a Özel İdareler Zatmaaşları Sandığı Yönetim Kurulu Başkanlığına gönderilmiştir.

Adı geçen öğretmenin fiili hizmeti 25 yıldan az olduğundan yetimlerine, 2014 sayılı Yasaya göre ikramiye ödenmesine de yasal olanak bulunmamaktadır.

Saygılarımla.

Necdet Uğur
Milli Eğitim Bakanı

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

56 NCI BİRLEŞİM

11 . 5 . 1978 Perşembe

Saat : 15.00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL
KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK
İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ
KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI
VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA
GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatıyla ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/24)

2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, İstanbul'da Aksaray ve Sultanhamam'da vukubulan yangınlar hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/27)

3. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, son altı ay içinde temeli atılan tesislere dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/53)

4. — Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Nejat Sarlıcalı'nın ithal edilen bitkisel yağ ve margarin konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/63)

5. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Adana iline bağlı bazı ilçe köylerindeki YSE ve bayındırlık hizmetlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/66)

6. — 1975 yılı kömür üretimi, dağıtımı, müracaat ve dağıtım tarihleri hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/30) (S. Sayısı : 704) (Dağıtım tarihi : 18 . 4 . 1977)

7. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Taksim Cumhuriyet Alanında meydana gelen olaylara dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/67)

8. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Ocak 1974 tarihinden sonraki teşvik belgesi imalat izni ve fiyat tespiti işlemlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/68)

9. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, traktör imali, ithali ve bu hususa ilişkin kurulmuş şirket ve holdingler hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/70)

10. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Tarım ürünlerinin taban fiyatlarının tespit ve ilanı hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/71)

11. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, sıtma ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele hususunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/72)

12. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'ın, işkence olayları hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/73)

13. — Cumhuriyet Senatosu Riza Üyesi Talât Doğan'ın, çay üretimi ile ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/74)

14. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, sağlıkta can güvenliği konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/75)

15. — Cumhuriyet Senatosu Manisa eski Üyesi Orhan Süersan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı Haftalık Karar cetvelindeki 5894 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonunun, 31 . 5 . 1971 tarih ve 6, 10 . 5 . 1972 tarih ve 6, 20 . 6 . 1974 tarih ve 6, 3 . 3 . 1975 tarih ve 6, 21 . 2 . 1977 tarih ve 6 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 6 sayılı raporlar hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/81 - 4/22) S. Sayısı: 1574'e 5 nci ek) (Dağıtım tarihi : 22.2.1978)

16. — Kırklareli eski Milletvekili M. Orhan Türkkan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 7 . 1967 tarih ve 38 sayılı haftalık Karar cetvelindeki 2942 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonunun

31 . 5 . 1971 tarih ve 17/1, 10 . 5 . 1972 tarih ve 17/1, 20 . 6 . 1974 tarih ve 17, 3 . 3 . 1975 tarih ve 17, 21 . 2 . 1977 tarih ve 17 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 17, 17/1 sayılı raporlar hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/80 - 4/23) (S. Sayısı : 1575'e 5 nci ek) (Dağıtım tarihi: 22.2.1978)

17. — Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu'nun (Eski Adalet Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22.7.1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4257 sayılı Ahmet Barındırır'a ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 42 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21.2.1977 tarih ve 166 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8.2.1978 tarih ve 166 sayılı Rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/294) (S. Sayısı: 670'e 1 nci ek) (Dağıtım tarihi: 22.2.1978)

18. — İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk'ün (Eski İçişleri Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22.7.1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4276 sayılı Mustafa Altınok'a ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21.2.1977 tarih ve 165 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8.2.1978 tarih ve 165 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/293) (S. Sayısı : 671'e 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 22.2.1978)

19. — Antalya Milletvekili (eski Maliye Bakanı) Deniz Baykal'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1.11.1974 tarih ve 1 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 11 sayılı Melek İpkin'e ait Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21.2.1977 tarih ve 151 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8.2.1978 tarih ve 151 sayılı Rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu: 4/283) (S. Sayısı : 672'ye 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 22.2.1978)

20. — Milli Savunma Bakanı Ferid Melen'in (eski Milli Savunma Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4254 sayılı Ramazan Kurt'a ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 161 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 161 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Sena-

tosu: 4/289) (S. Sayısı: 676'ya 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 22 . 2 . 1978)

21. — Milli Savunma Bakanı Ferid Melen'in (eski Milli Savunma Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4268 sayılı Ali Savaş'a ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 162 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 162 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/290) (S. Sayısı: 677'ye 1 nci ek) (Dağıtım tarihi: 22.2.1978)

22. — C. Senatosu eski Urfa Üyesi Halil Balkıs, C. Senatosu İzmir eski Üyesi Orhan Kor ve Çanakkale eski Milletvekili Zekiye Gülsen'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 15 . 4 . 1975 tarih ve 3 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 129 sayılı Burhan Göksel'e ait Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önermeleri ve Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 155 - 156 - 157 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 155, 156, 157 sayılı raporlar hakkında tezkeresi. (C. Senatosu: 4/287) (S. Sayısı: 678'e 2 nci ek) (Dağıtım tarihi: 23.2.1978)

23. — Prof. Dr. Safa Reisoğlu'nun (eski Milli Eğitim Bakanı dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 6 . 1973 tarih ve 160 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 19212 sayılı Fikriye Okay'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 154 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 154 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/286) (S. Sayısı : 679'a 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 23 . 2 . 1978)

24. — İstanbul eski Milletvekili (eski Milli Savunma Bakanı) İlhami Sancar'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1974 tarih ve 1 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 23 sayılı Yaşar Kaleli'ye ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 153 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 153 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/285) (S. Sayısı : 680'e 1 nci ek) (Dağıtım tarihi: 22.2.1978)

25. — Prof. Dr. Bedri Gürsoy'un (eski Maliye Bakanı dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 29 . 11 . 1972 tarih ve 135 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 16459 sayılı İshak Şafak'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonununun 21 . 2 . 1977 tarih ve 52 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 52 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/282) (S. Sayısı : 681'e 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 23 . 2 . 1978)

26. — Cumhuriyet Senatosu Ordu eski Üyesi Selâhattin Acar'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarihli ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4264 sayılı Cemal Maden'e ait Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonununun 21 . 2 . 1977 tarih ve 158 sayılı Raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 158 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/288) (S. Sayısı : 682'ye 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 23 . 2 . 1978)

27. — Kütahya eski Milletvekili Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulununun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5872 sayılı İhsan Önesen'e ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonununun 6 . 6 . 1974 tarih ve 7, 3 . 3 . 1975 tarih ve 7, 21 . 2 . 1977 tarih ve 7 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının, 1 . 3 . 1978 tarih ve 7 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/160) (S. Sayısı : 360'a 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

28. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulununun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5871 sayılı Şerife Önkal'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonununun 6 . 6 . 1974 tarih ve 1, 3 . 3 . 1975 tarih ve 1, 21 . 2 . 1977 tarih ve 1 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih ve 1 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/163) (S. Sayısı : 361'e 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

29. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulununun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5875 sayılı Ayşe Dursun'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonununun 6 . 6 . 1974 tarih ve 3,

3 . 3 . 1975 tarih ve 3, 21 . 2 . 1977 tarih ve 3 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih ve 3 sayılı rapor hakkında tezkeresi, (C. Senatosu : 4/162) (S. Sayısı : 362'ye 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

30. — Ziya Müezzinoğlu'nun (eski Maliye Bakanı - Dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 15558 sayılı Aziz Ronabar'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonununun, 6 . 6 . 1974 tarih ve 29, 3 . 3 . 1975 tarih ve 29, 21 . 2 . 1977 tarih ve 29 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih ve 29 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/164) (S. Sayısı : 365'e 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

31. — Ziya Müezzinoğlu'nun (eski Maliye Bakanı - Dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1970 tarih ve 15 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 1274 sayılı Tahir Şanlı'ya ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonununun, 20 . 6 . 1974 tarih ve 33, 3 . 3 . 1975 tarih ve 33, 21 . 2 . 1977 tarih ve 33 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih ve 33 sayılı rapor hakkında tezkeresi (C. Senatosu : 4/169) (S. Sayısı : 377'ye 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14.3.1978)

32. — Ziya Müezzinoğlu'nun (eski Maliye Bakanı Dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 15564 sayılı Kemal Derin'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonununun, 4 . 7 . 1974 tarih ve 34, 6 . 3 . 1975 tarih ve 34, 21 . 2 . 1977 tarih ve 34 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih ve 34 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/181) (S. Sayısı : 399'a 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

33. — Kütahya eski Milletvekili (eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulununun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5106 sayılı Nuri Öner'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın

Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun, 11 . 7 . 1974 tarih ve 51, 6 . 3 . 1975 tarih ve 51, 21 . 2 . 1977 tarih ve 51 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının, 1 . 3 . 1978 tarih ve 51 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/199) (S. Sayısı : 402'ye 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

34. — Eski Milli Savunma Bakanı Ferid Melen'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4243 sayılı Abdussamet Orhan Mestçi'ye ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 163 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih 163 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/291) (S. Sayısı : 675'e 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

35. — İzmir Milletvekili (eski Milli Eğitim Bakanı) Ali Naili Erdem'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4265 sayılı M. Savaş Tümer'e ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 19 . 4 . 1978 tarih ve 168 sayılı raporu. (C. Senatosu : 4/337) (S. Sayısı : 775) (Dağıtım tarihi : 26 . 4 . 1978)

36. — İzmir Milletvekili (eski Milli Eğitim Bakanı) Ali Naili Erdem'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4256 sayılı Türkân Bayram'a ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 19 . 4 . 1978 tarih ve 167 sayılı raporu. (C. Senatosu : 4/338) (S. Sayısı : 776) (Dağıtım tarihi : 26 . 4 . 1978)

37. — Bursa Milletvekili Milli Savunma Bakanı Hasan Esat Işık'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 7 . 1977 tarih ve 49 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5795 sayılı Prof. Dr. Yusuf Yazıcı'ya ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 19 . 4 . 1978 tarih ve 173 sayılı raporu (C. Senatosu : 4/440) (S. Sayısı : 777) (Dağıtım tarihi : 26 . 4 . 1978)

38. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4250 sayılı Muazzez Özipek'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 19 . 4 . 1978 tarih ve 172 sayılı raporu (C. Senatosu : 4/339) (S. Sayısı : 778) (Dağıtım tarihi : 26 . 4 . 1978)

39. — Sakarya eski Milletvekili (eski Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4266 sayılı Yusuf Aktaş'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 19 . 4 . 1978 tarih ve 169 sayılı raporu (C. Senatosu : 4/336) (S. Sayısı 779) (Dağıtım tarihi : 27 . 4 . 1978)

40. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mehmet Özgüneş'in, Cumhuriyet Senatosu Hesapların İnceleme Komisyonu raporlarının Genel Kurulda ne şekilde işleme tabi tutulacağına dair önergesi ve Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (C. Senatosu : 5/6) (S. Sayısı : 761) (Dağıtım tarihi : 27 . 2 . 1978)

41. — Cumhuriyet Senatosu Yozgat Üyesi Süleyman Ertuğrul Ergin'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1218) (S. Sayısı : 769) (Dağıtım tarihi : 7.4.1978)

42. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1275) (S. Sayısı : 770) (Dağıtım tarihi : 7.4.1978)

43. — Cumhuriyet Senatosu Gaziantep Üyesi Selahattin Çolakoğlu'nun yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1276) (S. Sayısı : 771) (Dağıtım tarihi : 7.4.1978)

44. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Haydar Tunçkanat'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1287) (S. Sayısı : 772) (Dağıtım tarihi : 7.4.1978)

45. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niyazi Ünsal'ın, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1194) (S. Sayısı : 773) (Dağıtma tarihi : 12.4.1978)

V
İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER
A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER
B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER

